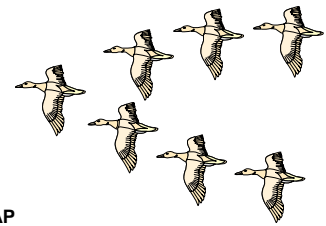

In vogelvlucht

MEDEDELINGENBLAD VAN DE VOGELWERKGROEP VAN HET HOESCHEWAARDS LANDSCHAP

NUMMER 34, MAART 2016

INHOUDSOPGAVE

Artikelen

Resultaten inventarisatie broedende roofvogels 2015 – <i>Martin Mollet</i>	3
Bijzondere vogelwaarnemingen 2015 – <i>Menno Korbijn</i>	6
Huis- en oeverzwaluwen Hoeksche Waard 2015 – <i>Joke Boerlage</i>	9
Delta excursie zelfs op 2 januari 2016 een topdag – <i>Marianne van der Waal</i>	11
Aanzienlijke schade door Roeken in de Hoeksche Waard – <i>Gerard Ouweneel</i>	13
2015: een normaal uilenjaar – <i>Ruud Polderman</i>	16
Bruine kiekendief met wigtags op de Korendijkse Slikken – <i>Dick van Houwelingen</i>	18
Roofvogeltelling januari 2016 – <i>Janus Verkerk</i>	19
Zomertortel op de Sasseplaat in winter 2015/2016 – <i>Hans Westerlaken</i>	21
Gezenderde Dwerggans ‘John’ leverde belangrijke informatie – <i>Gerard Ouweneel</i>	22
Tien jaar broedvogelmonitoring op de Esscheplaat – <i>Peter de Barse</i>	26
Slechtvalken in Zuid-Holland in 2015 – <i>Martin Mollet</i>	37
Jaarverslag vogelwerkgroep HWL 2015 – <i>Peter de Barse en Marianne vd Waal</i>	41
Verslag VWG-bijeenkomst d.d. 29 oktober 2015 – <i>Janus Verkerk</i>	43

Bijlagen

Huis- en oeverzwaluwkolonies	bijlage A
Resultaten roofvogeltelling januari 2016 en historie roofvogeltellingen	bijlage B
Resultaten broedvogelmonitoring Esscheplaat	bijlage C
Adressenlijst VWG	bijlage D

Foto's voorkant

Rietgors – *Gert Huijzers*

Foto's bij de artikelen zijn van de auteur, tenzij anders vermeld.

Resultaten inventarisatie broedende roofvogels 2015

Martin Mollet

Het vorige broedseizoen van 2014 was een bijzonder goed veldmuizenjaar, dat wil zeggen dat er relatief veel veldmuizen zijn. Er doken beelden op uit Friesland waar halve graslanden kapot waren gevreten, en ook heel bijzonder: er broeden tientallen velduilen in die provincie. Bij ons was het niet zo "erg" maar er waren ongetwijfeld meer muizen want de muizeneters (torenvalk, kerkuil) deden het opvallend goed.

In 2007 hadden we ook zo'n muizenjaar en dat leverden toen 19 succesvolle torenvalk paren op met 86 jongen, gemiddeld dus 4,5 jong per geslaagd nest. Alhoewel muizenpieken niet persé overal helemaal gelijktijdig en even heftig optreden is het vaak een min of meer landelijk beeld. Torenvalken zijn in hun 2e kalenderjaar al geslachtsrijp en dus leverde de jongenaanwas van 2007 veel nieuwe potentiële (maar onervaren) broedvogels op. Dit zorgde in 2008 voor maar liefst 26 paar torenvalken op die een broedpoging deden, een nieuw record voor de Hoeksche Waard. Maar daarvan waren er maar 17 succesvol en die brachten maar 47 jongen groot oftewel 2,9 per geslaagd nest.

Kortom: Meer torenvalken begonnen een legsel, maar met aanzienlijk meer mislukkingen en de torenvalken die jongen grootbrachten hadden gemiddeld dus minder jongen. Een open deur om te zeggen dat dit klopt met de verwachting voor minder voedsel en meer onervaren vogels.

Voor 2014 en 2015 was het beeld als volgt: 2014 was zoals gezegd een goed jaar met 21 broedpogingen waarvan 19 succesvol en in totaal 81 jongen. Qua cijfers zo'n beetje als 2007 dus. In 2015 niet zo veel torenvalk legsels, 14 stuks is alles behalve een record, en daarvan mislukten er 4. De 10 overgebleven geslaagde legsels leverden 38 jongen op. In ieder geval ontbrak de piek in het aantal broedpogingen zoals we die in 2008 zagen.

Bij de buizerd was er wel sprake van een record aantal broedpogingen: maar liefst 61 paar deden een poging. Broedpogingen, want er ging ook een record aantal van 19 broedsels mis en dus leverde 2015 ongeveer evenveel jongen op als 2014.

De buizerd van Strijensas was ook weer actief. Deze buizerd, die een paar weken per jaar haar territorium stevig verdedigd door mensen te verjagen, heeft dit jaar één jong groot gebracht. De verkeersborden in de buurt spreken over een agressieve roofvogel maar uiteindelijk is het natuurlijk verdedigen van haar jong. De daad van agressie ligt in de ogen van de buizerd natuurlijk bij de mensen die "haar jong bedreigen". In heel Nederland zijn z'n 20-tal van dit soort buizerds bekend, het is dus zeker geen standaard gedrag.

Van de havik en sperwer vinden we elk jaar maar een paar nesten, maar die deden het dit jaar zeker niet slecht. Geloof het of niet, maar in de Hoeksche Waard zijn er nesten waar je 25 minuten voor door de "bush" moet lopen om ze te bereiken en dan is het prettig als je daar mooi gevuld nest aantreft, zie de foto hieronder. Gemiddeld 2,5 jong per geslaagd haviknest is niet bijzonder, maar omdat geen enkel haviknest mislukte leverde de oostelijke helft van de Hoeksche Waard 15 jongen haviken op.

4 jonge haviken op nest: 2 mannetjes en 2 vrouwtjes

Bij 2 havikkoppels in westelijk Hoeksche Waard ging het er heftig aan toe: een nieuwe havikkoppel heeft zich op 1,2 km van een bestaand territorium gevestigd. Eind mei bleek de broedpoging van dit nieuwe koppel mislukt. Een maand later zijn er bij het overblijvende nest (met ondertussen in ieder geval 1 jong) heftige gevechten gezien. Het is onbekend wie er aan het knokken is geweest maar het resultaat was dat er 100m. verderop een dood havikjong is gevonden. Een paar dagen later bleek bij een nestinspectie dat ook het tweede nest leeg leeg was: beiden mislukt dus.

De Hoeksche Waardse slechtvalken verging het in grote lijnen zoals vorig jaar: het paar van de Haringvlietbrug slaagde met 2 uitgevlogen jongen waarvan helaas al weer ééntje is verongelukt. Het "West-paar" bracht 4 jongen groot. En het "Oost-paar" lijkt vervangen/verdreven te zijn. Wat hun territorium was lijkt nu bezet te worden door een nieuw koppel, beide ongeringd. Uit het verenkleeft valt af te leiden dat het vrouwtje in 2014 is geboren en dus nog jong is, volgend jaar misschien haar eerste broedpoging ?

Gelukkig werd er dit jaar in ieder geval één succesvol boomvalk nest gevonden: nabij Puttershoek vlogen 2 jongen uit van een oud kraaiennest in een hoogspanningsmast. Het lijkt erop dat de slechtvalken ervoor zorgen dat de boomvalken een stuk heimelijker zijn gaan leven en bijvoorbeeld vaker voor boomnesten kiezen.

De cijfers voor 2015

Van niet alle nesten is precies bekend of ze zijn geslaagd of mislukt. Daardoor is het mogelijk dat er bijvoorbeeld 10 broedpogingen zijn met 5 geslaagde en 2 mislukte pogingen. Van de overige 3 broedpogingen is dus niet (met zekerheid) bekend hoe het is afgelopen.

Oost 2015 (2014 tussen haakjes)	Actieve Territoria	Succesvolle Paren	Mislukt	Aantal Jongen	Gem. Aantal Jongen
Buizerd	61 (52)	36 (42)	19 (9)	74 (78)	2,1 (1,9)
Havik	8 (8)	6 (5)	0 (1)	15 (10)	2,5 (2,0)
Sperwer	4 (8)	3 (4)	1 (0)	10 (8)	3,3 (2,0)
Bruine kiekendief	9 (12)	5 (6)	1 (1)	11 (11)	2,1 (1,8)
Boomvalk	1 (1)	1 (1)	0 (0)	2 (0)	- (-)
Torenvalk	14 (21)	10 (19)	4 (1)	38 (81)	3,8 (4,3)
Slechtvalk	2 (2)	1 (1)	1 (1)	2 (4)	- (-)
Totaal	99 (104)	62 (78)	26 (13)	152 (192)	

West 2015 (2014 tussen haakjes)	Actieve Territoria	Succesvolle Paren	Mislukt	Aantal Jongen	Gem. Aantal Jongen
Buizerd	24 (16)	13 (11)	8 (5)	16 (18)	1,2 (1,2)
Havik	3 (1)	1 (1)	1 (0)	2 (3)	- (-)
Sperwer	6 (6)	3 (2)	1 (1)	5 (6)	1,7 (3,0)
Bruine kiekendief	1 (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
Boomvalk	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
Torenvalk	2 (3)	- (3)	- (0)	- (12)	- (-)
Slechtvalk	1 (1)	1 (1)	0 (0)	4 (4)	- (-)
Totaal	37 (27)	18 (18)	10 (6)	27 (43)	-

Jaarlijks gaan de onderzoeksresultaten in de vorm van zgn. nestkaarten naar de WRN en SOVON. Dit jaar stonden er op die nestkaarten ruim 1000 waarnemingen en daarvoor wil ik de volgende personen weer hartelijk bedanken:

Ad Groeneveld, Agnes Boer, Arie en Leen v/d Linden, Arie Verhoef, Alwin Hut, Dick van Houwelingen, Els Marijs, Frank van Gessele, Guido Lafeber, Henno MacDaniel (Tennet), Ingrid Verbiest, Jaap Jan Leeuwenburg, Jaap Schelling, Jan Beekman, Jan Plaisier, Janus Verkerk, Joost van Wingerden, Karin Boele, Leen de Zeeuw, Marco Coenradi, Marco Lodder, Mariken Ketelaar, Michel Hitzerd, Mira Hardenbol, Monique de Vrijer, Remco Zielstra, Ronald in 't Veld, Ron van Rijt (Tennet), Sander Elzerman, Stefan Zielstra, de vogelopvang "Vogelklas Karel Schot" en de terreineigenaren.

Bijzondere vogelwaarnemingen 2015

Menno Korbijn

Zoals gebruikelijk was er weer genoeg te beleven buiten met hieronder een overzicht van de meest in het oog springende waarnemingen.

Tijdens wintertellingen uitgevoerd door de provincie vanaf een boot worden er nogal eens mooie soorten gezien zoals een IJsdruiker op 16/03 die ter hoogte van de Korendijkse Slikken in het Haringvliet zwom.

Geoorde Futen zijn de laatste jaren behoorlijk schaars maar zijn in de winter soms te vinden op het Hollands Diep waar de enige waarneming vandaan komt uit 2015. (08/03 BBa/MKo)

Erg fraai was de zomerkleed Kuifduiker die op 18 en 19 april te zien in het plasje bij de Buttervlietpolder. (AvdW).

Roerdompen werden voornamelijk gemeld vanaf Tiengemeten met daarnaast losse waarnemingen door heel de Hoekse waard heen waarbij opvalt dat in de Krekengebieden zeker in de winter nogal eens een Roerdomp aanwezig is.

Al een aantal jaar op rij zijn er vooral in de nazomer Kwakken aanwezig rondom de Jachthaven van Strijensas. Dit jaar was de zogenaamde ijsbaan bij de parkeerplaats de beste plek om ze te zien met op een beperkt aantal dagen soms 2 tegelijk. (waarnemingen tussen 31/07 en 01/09).

De al vanaf 2014 aanwezige Koereiger verbleef tot eind januari nog steeds rondom Nieuwendijk. Op 24/09 was er een Koereiger kortstondig aanwezig op de Korendijkse Slikken (KvL, MBe).

De enige Zwarte Ooievaar van 2015 werd al op 14 maart gezien in Polder Groot Cromstrijen (AHa). Hoewel dit erg vroeg lijkt, zeker voor een soort die bij ons toch al meer in de (na)zomer gezien wordt verschijnen bijvoorbeeld in de Belgische broedgebieden de eerste Zwarte Ooievaars meestal ook vanaf half maart.

Een groepje van 5 Flamingo's wat ineens opdook op 17 januari bij Zevenhuizen splitste in de loop van het vroege voorjaar zich op in 1 losse vogel en de 4 andere.

Als we het verloop van deze vogels bekijken lijkt het erop dat we ze allemaal op bezoek hebben gehad, de solo vogel was van 16 t/m 17 maart aanwezig op Tiengemeten (waarneming.nl) en was hoogstwaarschijnlijk ook het exemplaar wat begin maart in de Biesbosch te vinden was.

De groep van 4 hield zich langere tijd op bij polder IJdoorn in de buurt van Amsterdam maar besloot tot een uitstapje en werden in eerste instantie op 2 mei gezien op de Hoogezandse Gorzen (BBa) en waren in de middag te zien in de Oosters Bekade Gorzen.

De dag erna al zat deze groep op Flakkee en op het einde van de maand mei was de groep van 4 uiteindelijk weer terug bij polder IJdoorn.

Wilde Zwanen werden in kleine aantallen gezien voornamelijk in het Oudeland van Strijen en het Munnikenland, daarnaast was er ook weer een overzomeraar present op Tiengemeten.

In totaal werden er 3 keer Kleine Rietganzen ter plaatse gemeld 2 keer een solo vogel (13/10 Oudeland DvH) en 24/12 Groot Koninkrijk (FvG) en een klein groepje van 3 op Tiengemeten via waarneming.nl.

De Dwergganzen waren zoals gebruikelijk weer in het Oudeland van Strijen te zien, maar eind januari lijken ze opeens het Oudeland verlaten te hebben op een enkeling na, maar zoals meestal in die situatie duiken ze dan op bij Camperduin in vergelijkbare aantallen en als ze half februari op die plek niet meer gezien worden zit er ineens in het Oudeland weer een groep. De hoogste aantallen werden gezien in het 1^e gedeelte van de winter op 24/02 met 24 exx.(AvdL, LvdL) en nadat de eerste weer terug waren in de 2^e winterhelft op 28/09 (DvH) werden de meeste geteld op 28/10 en 4/11 met 34 stuks (AvdL, LvdL).

Roodhalsganzen waren in 2015 wel erg dun gezaaid, met alleen tussen 3 en 6 januari een aantal waarnemingen van een exemplaar in het Oudeland van Strijen.

Een Rotgans was van 17/05 t/m 27/05 aanwezig in de Oosters Bekade Gorzen. (SEI)

Een mooie waarneming van een Witoogend was er op 16/11 in het Vuile Gat (AvdH, BdB) en werd net als de IJsdruiker gedaan tijdens een waterwild telling van de Provincie

In totaal werden er 4 Rode Wouwen gemeld in 2015, verdeeld over 2 in het voorjaar en 2 in het najaar. Zwarte Wouw werd zoals meestal alleen in het voorjaar gezien met 2 waarnemingen in april (14/04 WGe en 29/04 SEI).

Zeearenden werden jaarrond gezien met alleen een klein dipje in het aantal waarnemingen in de maanden juni en juli. Met name de Korendijkse Slikken en Tiengemeten blijken een favoriete locatie voor deze soort.

Juvenile Zeearend bij Mookhoek (Martin Mollet)

De al van eind 2014 aanwezige Ruigpootbuizerds in het Oudeland van Strijen waren ook in het nieuwe jaar nog steeds aanwezig en werden rond half Februari voor het laatst gezien.

In het voorjaar hebben Visarenden altijd haast en worden ze vooral overtrekkend gezien, maar bij de terugtrek die we hier meestal vanaf begin augustus te zien krijgen zitten er vooral pleisteraars tussen. Dit gegeven komt mooi naar voren als we naar de meldingen van 2015 kijken: in totaal 41 keer zijn er Visarenden ingevoerd waarvan slechts 4 in de maanden April en Mei en de rest allemaal vanaf augustus waarvan verreweg de meeste in de APL of de directe omgeving daarvan. (Uiteraard zitten er hier veel dubbele waarnemingen bij).

Een Porseleinhoen werd gevonden op 13/08 in de APL (DvH) en werd hierna nog een aantal dagen gezien, waarbij je wel het geluk moest hebben dat de waterstand laag genoeg was.

Kraanvogels werden in het afgelopen jaar 6 keer gemeld en over het algemeen waren het overvliegende groepjes en alleen eind september waren er 2 ter plaatse in het Oudeland van Strijen (AdT).

Steltkluten waren in 2015 toch wat schaarser dan de afgelopen jaren gebruikelijk was, wel werden ze weer (meestal kort) op een aantal standaardplaatsen gezien, de plas bij Polder de Mijl, APL en Tiengemetten. Dat de oostkant van Tiengemetten dit jaar droog stond i.v.m. de bestrijding van de Kleine Waterteunisbloem op die plek droeg natuurlijk ook bij aan het lage aantal Steltkluten, de afgelopen jaren was dat toch de favoriete stek.

De OBG en Tiengemetten blijken elk jaar toch weer de beste plekken te zijn om voor de Hoekse Waard zeldzame steltlopers te zien zoals Steenlopers, Kanoeten, Krombekken en soms ook Drieteenstrandlopers.

In de jaren '80 was het eigenlijk vaste prik om grote groepen Dwergmeeuwen te zien bij de Rijkshaven van Numansdorp, meestal rond Koninginnedag hing hier vaak een grote groep rond van toch wel tientallen vogels. De laatste jaren lijkt het erop dat we meer moeten sprokkelen om ze te zien te krijgen en vaak zijn het maar enkelingen of kleine groepjes. Het maximale aantal van 2015 is 6 stuks op 26 april op Tiengemetten (waarneming.nl)

De laatste keer dat er echt grote aantallen werden gemeld van meer dan 50+ is alweer van 2009. Grote Sterns werden de laatste jaren een enkele maal meestal rondom Tiengemetten waargenomen, afgelopen jaar kwamen ze eigenlijk voor het eerst wat verder landinwaarts: op 13 en 14 augustus werden er Grote Sterns opgemerkt in de APL.

Zomertortels zijn als broedvogels hoogstwaarschijnlijk al jaren verdwenen met maar 2 zomerwaarnemingen: jachthaven van Nieuwendijk (01/08 GHu) en een overvliegende op de Golfbaan van Numansdorp (10/09 HBl). Des te opmerkelijker was dat er net voor kerst een Zomertortel bleek te zitten rondom de jachthaven van Strijensas. In eerste instantie werd er even aan een mogelijke Meenatortel gedacht die -hoewel superzeldzaam – juist wel vaak in de winter opduiken. Uiteindelijk bleek het toch om een Zomertortel te gaan en voor mij zover bekend pas de derde overwinteraar in Nederland want de vogel bleef in het nieuwe jaar nog langere tijd aanwezig.

Met 4 waarnemingen over heel 2015 hadden Velduilen voor Hoekse Waard begrippen een gemiddeld jaar.

Met al een aantal jaar een toenemende trend voor Bijeneters in Nederland is de kans dat er ineens een groepje overvliegt natuurlijk steeds groter, dit jaar werd een overtrekkende clubje van vier van deze mooie vogels gezien op Tiengemetten (13/06 waarneming.nl)

De enige Draaihals van 2015 werd op 26/04 in de APL gezien (BBa/MKo) en omdat de vogel zich het liefst naast een druk fietspad ophield was die lastig in beeld te houden.

Voor het eerst een enigszins twitchbare Klein Bonte Specht eigenlijk op dezelfde plek als de Zomertortel, dus voor wie geluk had kon in één keer twee mooie soorten meepakken.

Met Grote Karekieten worden we de laatste jaren eigenlijk een beetje verwend, na de langdurig aanwezige vogel van 2013 zat er nu weer een. Eerst in de APL van 09 mei t/m 11 mei (PGr) en vanaf 13 mei tot in begin juni een stukje verderop in de Strijense Polder. Zeker gezien de geringe afstand tussen beide plekken is de kans toch wel heel groot dat het om dezelfde vogel ging.

Bladkoningen werden twee keer gemeld, 1 op de Esseplaat (02/10 HWe/MKo) en 1 maal in Nieuw Beijerland (17/10 MPr) in beide gevallen tussen een groep Goudhanen die in 2015 in opvallend grote aantallen doortrokken. Een Fluitier is een echt buitenkansje en zat gewoon in de bebouwde kom van Strijen zijn bekende trillertje te zingen (17/04 BBa).

De APL werkte afgelopen voorjaar als een magneet op Noordse Gele Kwikstaarten, eigenlijk alle waarnemingen kwamen hier vandaan tussen eind april en half mei met het hoogste aantal van 12 stuks op 5 mei (waarneming.nl).

In 2015 hadden we maar liefst op 2 plekken Klapeksters waarvan 1 op de Korendijkse Slikken (meestal lastig) en de andere op de Staart bij Oud Beijerland. (meestal makkelijk).

Een Ortolaan vloog op 18/09 over Nieuw Beijerland (HBe) en nog een leuke Gorzensoort was een Sneeuwgorz die wel erg mooi te zien was in het Oudeland van Strijen. (14/11).

Uiteraard wil ik nog iedereen bedanken voor het doorgeven van de waarnemingen.

Huis- en oeverzwaluwen Hoeksche Waard 2015

Joke Boerlage

Tellers

In 2015 hebben weer ruim 20 tellers de huiszwaluwnesten in de Hoeksche Waard geïnventariseerd. In december bereikte ons het droeve nieuws van het plotselinge overlijden door een noodlottig ongeval van Henk Vrieling, één van onze tellers. Zijn jarenlange inspanning voor de huiszwaluwen hebben we erg gewaardeerd.

Huiszwaluwen

In 2015 zijn er in totaal zo'n 1207 bewoonde nesten verdeeld over 35 kolonies in 16 atlasblokken geteld. In vergelijking met 2014 is dat een achteruitgang van een kleine 50 nesten. Van de 35 kolonies lieten 14 kolonies wel een vooruitgang zien in vergelijking met 2014. Daarbij valt de groei van de grotere kolonies in de atlasblokken 4327 (Schuring e.o.) en 4337 (Hoogezandse Haven) op. Zie voor de juiste aantallen de bijlage met het kolonie-overzicht van Sovon (bijlage A tabel 1). Kijkend naar de grootte van de kolonies zien we de volgende verdeling:

<i>grootte kolonies</i>	<i>aantal kolonies</i>	<i>binnen aantal atlasblokken</i>
< 10 bewoonde nesten	9	7
10-25 bewoonde nesten	6	6
26-50 bewoonde nesten	11	8
51-100 bewoonde nesten	8	6
> 100	1	1

Atlasblok 3755 (Nieuw-Beijerland e.o.) bevat dit jaar slechts een kleine kolonie (1 kolonie van 3 bezette nesten) en atlasblok 4338 (Strijensas e.o.) bevat de grootste kolonie (1 kolonie van 105 bezette nesten).

De Atlasblokken met de grootste aantallen bewoonde nesten zijn:

4327 (Schuring e.o.) in totaal 164 bewoonde nesten over 2 kolonies verdeeld;

4314 (Goudswaard e.o.) in totaal 142 bewoonde nesten over 2 kolonies verdeeld;

4338 (Strijensas e.o.) in totaal 131 bewoonde nesten over 2 kolonies verdeeld;

4315 (Piershil e.o.) in totaal 125 bewoonde nesten over 4 kolonies verdeeld.

Aantalverloop in de Hoeksche Waard 2010-2015

Oeverzwaluwen

2015 was geen goed jaar voor de oeverzwaluwen in de Hoeksche Waard. In totaal zijn er 149 bezette oeverzwaluwnesten geteld. In vergelijking met 2014 is dat een achteruitgang van 29.

Opvallende ontwikkelingen waren de groei van de kolonie in de Oosterse Bekade Gorzen van 46 in 2014 naar 121 in 2015 en de achteruitgang van de kolonie van de Oeverlanden Esscheplaat van 96 bezette nesten in 2014 naar 5 in 2015. Voor een overzicht per kolonie: zie bijlage A tabel 2.

Wijzigingen per 2016

Al bijna 30 jaar vindt in de Hoeksche Waard de huiszwaluwtelling plaats. Vele jaren werden de telformulieren door de coördinator verspreid onder de tellers en stuurden de tellers na de inventarisatierondes de telformulieren via de post terug naar de coördinator. Vervolgens voerde de coördinator de telresultaten in bij Sovon en in het huiszwaluwbestand van de Hoeksche Waard. Daarna werd een uitgebreid verslag opgesteld en deze papieren rapporten werden o.a. onder de tellers en de "huiszwaluwnesten bezittende" bewoners verspreid.

Sinds 2 jaar worden de telformulieren en de telresultaten deels digitaal en deels via de post verspreid. Tevens werd afgesproken dat de uitgebreide papieren verslagen niet meer gemaakt zouden worden, maar dat het jaarlijkse zwaluwverslag in "In Vogelvlucht" geplaatst zou worden.

Huiszwaluwen bouwend aan hun kunstige nesten

Om de digitale route soepeler te laten verlopen en de telformulieren te actualiseren zijn deze winter de telformulieren aangepast. De telformulieren zijn verwerkt in een Excelbestand en in dit bestand hebben ook de telrichtlijnen van Sovon en enkele onderdelen van de uitgebreide rapportage een plek gekregen. Met behulp van de info uit het Excelbestand weet de teller ook welke kolonies er in zijn/ haar atlasblok liggen en welke tellers er in zijn/ haar atlasblok actief zijn. Onderlinge afstemming is hierdoor mogelijk.

In februari zijn de aangepaste telformulieren verstuurd en is aan de tellers gevraagd om de overzichten op fouten te controleren, zodat m.i.v. het nieuwe telseizoen iedere teller aan de slag kan met de correcte telformulieren van zijn/ haar kolonies. Na de telling sturen de tellers hun Excelbestand(en) met de telresultaten van 2016 als bijlage via de mail naar de coördinator. Deze verwerkt de telgegevens, en past de Excelbestanden aan op basis van de telresultaten. De telformulieren worden bijgewerkt voor het nieuwe seizoen en weer geretourneerd als Excelbestanden naar de tellers.

Bij de start van het huiszwaluwproject is de indeling in atlaskwartblokken het uitgangspunt geweest. Deze indeling is van invloed geweest op de samenstelling van kolonies. Vanaf 2016 gaan we niet meer uit van atlaskwartblokken, maar volgen we de indeling in hele atlasblokken. Deze werkwijze is in de indeling van de verzonden Excelbestanden te herkennen. Meerdere tellers kunnen samen een atlasblok inventariseren, maar het is ook mogelijk dat een teller een heel atlasblok inventariseert. In de praktijk is dat op dit moment niet anders dan voorheen. Deze verandering van uitgangspunt kan gevolgen hebben voor de samenstelling van enkele kolonies. Hier willen we komende winter aandacht aan geven. Suggesties van de tellers zijn zeer welkom.

De “oeverzwaluw-tellers” hebben hun telformulier van de oeverzwaluwen ook ontvangen. Dit telformulier is opgenomen in hun Excelbestand van de huiszwaluwen.

Voor de “huiszwaluwnesten bezittende” bewoners wordt een jaarlijks infoblad opgesteld. Dit infoblad ontvangen de tellers in mei/ begin juni digitaal.

We zien uit naar een zwaluwrijk 2016 waarin het ons weer lukt om de Hoeksche Waard volledig te tellen!

Delta excursie zelfs op 2 januari 2016 een topdag!

Marianne van der Waal

Op 2 januari werd ik gewekt door het regelmatige getik van dikke regendruppels op m'n dak. O jee, ook dat nog dacht ik. Ik was toch al bang dat er dit keer niemand zou verschijnen voor de jaarlijkse Delta Excursie. De eerste zaterdag van het nieuwe jaar viel direct na Nieuwjaarsdag en dat zou wel eens nadelig uit kunnen pakken, vreesde ik.

Maar tot mijn grote verrassing stonden er al zeker 15 deelnemers in de regen op de parkeerplaats en uiteindelijk vertrokken we met 26 man/vrouw richting Zeeland.

En het werd weer een heerlijke dag.

Onderweg werden de eerste soorten al geschreven en de eerste stop bij de inlagen bij Plan Tureluur was goed voor veel steltlopers. Wulpen, Kluten, Kieviten, Kemphanen en Rosse Grutto's waren in behoorlijke aantallen aanwezig. Maar ook Zwarte Ruiters en Lepelaar werden gespot. Kleine en Grote Zilverreigers en diverse ganzen en eendensoorten lieten zich zien. Een mooie groep Grote Zaagbekken oogste bewondering evenals reusachtige vluchten Goudplevieren. Intussen was de zon gaan schijnen en liet het landschap baden in fraai licht.

Bij de Stompe Toren werden Reeën gezien en Bruinvissen zwommen met ons mee langs de kust van de Oosterschelde.

Het werd tijd om de inwendige mens te versterken en er werd koers gezet naar de Herenkeet. Daar liet menig vogelaar zich verwennen met heerlijke visgerechten en er werd geproost op het nieuwe jaar.

Na de lunch ging het richting Brouwersdam. Altijd een succesnummer, we zagen IJsdruiker, IJseend, Paarse Strandloper, Roodkeeldruiker, Eidereend en Zeekoet om er maar een paar te noemen en heel veel Grijs Zeehonden. De middag vloog om en voor we het wisten was het alweer tijd om naar huis te gaan.

In totaal werden er 81 vogelsoorten gespot. Ik was extra blij met de Oeverpieper die zich prachtig liet zien, want dat was voor mij een nieuwe waarneming. Iedereen was het er over eens: volgend jaar weer! Deze traditie moeten we in ere houden.

Collage Delta excursie 2016 (Marianne van der Waal)

Aanzienlijke schade door Roeken in de Hoeksche Waard

Gerard Ouweneel

Het afgelopen najaar maakte de Omgevingsdienst Haaglanden namens Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland bekend te hebben besloten aan een aantal Faunabeheereenheden in de provincie een ontheffing te verlenen, zodat deze Roeken te lijf konden gaan indien deze landbouwschade aanrichten. Op de toelichtende site van Haaglanden viel te lezen dat Roeken schade konden aanrichten aan fruit, granen, graszaad, aardappelen, vollegrondsgroenten, bloemgewassen en de boomteelt. Daarenboven wist de Dienst te melden dat Roeken binnen bebouwde kommen zorgen voor overlast en bevuilingschade. Voorts verklaarde Haaglanden dat de roekenkolonies, met circa 2000 broedparen totaal voor Zuid-Holland, zich in het oosten en vooral in het zuidoosten van de provincie bevinden, maar dat er ook enkele kolonies in het Deltagebied zijn. En, nota bene, dat uit een evaluatie van de gedeclareerde schade over periode 2006-2011 bleek dat die met name in de Hoeksche Waard aanzienlijk was geweest en verder ook op Goeree-Overflakkee en op IJsselmonde.

Dat GS Zuid-Holland de Omgevingsdienst haar Haaglanden grimmige en vogelonvriendelijke besluiten laat nemen kregen de vogelbeschermers in deze provincie de laatste jaren al danig ingepeperd. Maar deze roekenontheffing is een nieuw dieptepunt. Let wel: 'Aanzienlijke door Roeken veroorzaakte gewasschade in de Hoeksche Waard.' En voorts ook roekenschade op IJsselmonde en Goeree-Overflakkee! Begrijpt u het?

Omdat ik niet uitsluit dat mij tijdens excursies soorten ontgaan, ging ik bij mijzelf te rade over Hoekschewaardse roekenwaarnemingen de laatste kwarteeuw. Daarmee was ik gauw klaar. In het najaar komen er wel eens paar over onze trektelpost, waarbij uit de verraste uitroepen van collega-trektellers op te maken valt dat deze collega's ze ook zelden in de streek zien. Ik tref ze wel eens in West, speciaal langs het Buitenom, de rondweg van Nieuw-Beijerland naar Piershil. Dat betreft dan ongetwijfeld vogels die afkomstig zijn van de kolonie onder Geervliet op Putten, net als de enkele Roeken die ik op weg naar de Maasvlakte wel eens op Roozenburg spot. De Geervlietse kolonie is het schamele restant van de eertijds vele kolonies die de zuidelijke Randstad telde.

Toen uw schrijver rond 1950 begon met vogelen was de Roek in en rond Rotterdam zo gewoon dat ik naliet ze op te nemen in de dagboeken. Thans heb ik daarvan grote spijt, dus wees gewaarschuwd. Maar eerst een blik terug

Rotterdam

In het in 1931 verschenen boekje *Vogels in en om de stad* doet de auteur C.M. Plomp verslag van de gewone in en om Rotterdam voorkomende vogelsoorten. Van de Roek lezen we dat deze 'in een paar flinke kolonies onze stad bewoont.' Plomp verzucht:

Witte Donderdag en Goede Vrijdag waren voor de Rotterdamsche roeken een paar slechte dagen. 't Stadstimmerhuis had het op hen gemunt. De nesten van de kolonies aan de Diergaardesingel en de Groene Hilledijk moesten verdwijnen. 't Tijdstip was slecht gekozen: in de vakantie. De schooljeugd, die heusch toch al niet zoo zachtzinnig is, kreeg hier een lesje in nesten vernielen. En zooals natuurlijk is, de jongens waren van de partij. Als honden op een haas, zoo vielen ze de uitgestoten nesten aan, om de eieren – in sommige nesten al een enkel –, tot struif te trappen. Wanneer zoo'n roekenkolonie nou bepaald niet geduld kan worden in een drukke straat, waarom dan juist die vernielpartij in de vakantie?

In 1944 herbergde Rotterdam tenminste negen roekenkolonies en waarschijnlijk meer. Want in het rijtje dat de 'Werkgroep der Nederlandsche Natuurhistorische Vereniging' voor dat jaar bijeen sprokkelde, ontbreekt de kolonie aan de Parallelweg in Rotterdam-Zuid, eentje die daar tot in de vijftiger jaren was gevestigd. Van die negen in 1944 geregistreerde kolonies lagen er vijf in het oude stadsdeel ten westen van de Westersingel, met als grootste een vestiging van 32 nesten in de buurt van de oude toen al verlaten Rotterdamse diergaarde annex West-Kruiskade. In 1945 al waren er twee kolonies minder, die in Spangen en aan de Spanjaardstraat, beide als gevolg van het omhalen van de nestbomen. Wijlen Ben van der Velden hield de kolonie aan de Charloische Kerksingel bij. Deze telde

in 1944 twaalf nesten maar hield voorjaar 1950 op te bestaan als gevolg van het omhakken van de bomen, een noodlot dat dus veel kolonies trof. In hoeverre een rol speelde dat het publiek de Roeken liever zag gaan dan komen is onbekend maar speelde stellig mee. Het bizarre en onsmakelijke hooligantaferaal dat de schrijver Plomp beschrijft in zijn boekje, was zeker geen eenmalige gebeurtenis. Hoe dan ook, vanaf de tweede helft van de jaren vijftig ging het met de Roek in de Randstad bergafwaarts. In 1970 kwam men in Zuid-Holland op 72 roekennesten. In Zeeland broedden ze voor het laatst in 1967. Bij de massasterfte onder vogels als gevolg van de toepassing van bestrijdingsmiddelen zoals deze in Nederland in het begin van de zestiger jaren plaats had, waren ook Roeken.

Roek met walnoot langs de Dorpsweg Nieuw-Beijerland (Arie den Tuinder)

De Hoeksche Waard

Uit de Hoeksche Waard verdween de Roek als broedvogel al bijna een halve eeuw geleden als broedvogel. Rob Strucker en Mieke Luitwieler bevonden dat de Roek met 200-300 paren tot halverwege de jaren veertig een 'voormalige' broedvogel was van doorgeschoten grienden, binnendijkse bomengroepen en ander opgaand hout. Le Bret trof in 1939 een kolonie aan bij Schuring. Met enkele paren hielden ze tot rond 1970 stand op het Krabbegors, het paradijsje in de splitsing van de Oude Maas en de Dordtsche Kil dat kort na voornoemd jaar werd vergraven. Leen Preesman en schrijver hebben ze daar eind jaren zestig nog gezien. Het in 1999 verschenen *Vogels van de Hoeksche Waard* noemt de Roek 'tot het begin van de jaren tachtig een wintergast in kleine aantal en nadien een incidentele wintervogel'. Naar mijn bevinding geldt dat nu nog. Waar komt dan die 'aanzienlijke' tegen de 10.000 euro lopende schade vandaan. We kunnen er toch vanuit gaan dat de leden van onze

vogelwerkgroep de streek qua vogels behoorlijk onder controle hebben. Op zich is het typisch en dat de Roeken niet naar de Randstad als broedvogel terugkeerden. Onze streek en trouwens heel West-Nederland is aardig bebost geworden en biedt dus broedgelegenheid in overvloed.

Of zou er iets anders aan de hand zijn? Kan het zijn dat degenen die in hun ijver om ‘aanzienlijke schade’ te claimen en/of de taxateurs die deze toewijzen het verschil tussen Roeken en Kauwen dan wel Zwarte Kraaien niet onder de knie hebben, soorten dus die wel in ruime mate in onze streek present zijn.

Hoe dan ook, onze vogelwerkgroepleden doen er goed aan al hun waarnemingen van Roeken zorgvuldig te administreren, inclusief plaats, datum, biotoop en wat ze uitspoken. Namens een aantal Zuidhollandse vogelwerkgroepen waaronder de onze is de provinciale Milieufederatie tegen de verleende ontheffing in beroep gegaan. Dat de verschillende vogelwerkgroepen en/of natuurclubs verenigd optreden met de Milieufederatie als platform is overigens een goede zaak.

Literatuur:

Anonymus. 1945. Mededelingen van de werkgroep der Nederlandse Natuurhistorische Vereeniging Afdeling Rotterdam. Stencil.

Feijen, H.R. 1976. Over het voedsel, het voorkomen en de achteruitgang van de Roek Corvus frugileus in Nederland. Limosa 49: 28-65.

Mörzer Bruyns, M.F. 1961. De massasterfte van vogels in Nederland door vergiftigingen met bestrijdingsmiddelen in het voorjaar van 1960. Landbouwkundig Tijdschrift 74: 578-588.

Plomp, C.M. 1931. Vogels in en om de stad. Arbeiderspers. Amsterdam.

Strucker, R. & M. Luitwieler. 1999. Avifaunistisch overzicht van de Hoeksche Waard. In Vogels van de Hoeksche Waard.

Naschrift

Martin Benard

Met name in het begin van deze eeuw was er ieder najaar een behoorlijke influx van Roeken naar de omgeving van de Dorpsweg net ten zuiden van Nieuw-Beijerland (thans Buitenom). Er was toen sprake van tientallen vogels, die zich tegoed deden aan de walnoten van de langs de Dorpsweg liggende boomgaard. Er was toen sprake van een duidelijke toename. Ik heb daar destijds een artikel over geschreven in ‘In Vogelvlucht’: zie nummer 10 pagina 7. Inderdaad kwamen die vogels allemaal van over het Spui, dus van de Geervlietse kolonie. De in het bewuste artikel geuite wens dat deze toen groeiende najaarsinvasie zou leiden tot een nieuwe vestiging als broedvogel is niet uitgekomen. Integendeel. In plaats van een verdere toename is het aantal Roeken weer gedaald en bedraagt inmiddels al jaren niet meer dan enkele exemplaren, die nog steeds naar de walnotenboomgaard komen. In andere voedselbronnen zijn de vogels nauwelijks geïnteresseerd. Je ziet ze dan ook weinig op de akkers, meer in de wegbermen. Met de noten nog in de bek, vliegen ze terug het Spui over in de richting van Spijkenisse. Ik ken persoonlijk een aantal agrariërs die in de directe omgeving van de boomgaard hun land hebben. Geen ervan heeft ooit melding gemaakt van specifiek door Roeken aangerichte schade. Als er al schade aan gewassen als spuiten en dergelijke is, wordt die veroorzaakt door Houtduiven.

Het periode van evaluatie voor de zogenaamd aangerichte schade is blijkbaar 2006-2011, zie artikel Gerard Ouweneel hierboven. Wellicht dat er in het begin van die periode nog wat schade is geweest, en dan met name aan de notenboomgaard. Echter voor de genoemde gewassen kan dat niet het geval zijn geweest. En bovendien zijn de aantallen Roeken alle langere tijd weer zo laag (maximaal 6 tegelijk in 2015), dat er momenteel nauwelijks sprake kan zijn van enige schade door deze soort. Het is dan ook een raadsel waar de informatie over de schade van de Roek in de Hoeksche Waard vandaan komt. De conclusies en vragen van Gerard Ouweneel zijn terecht.

Literatuur:

Benard, M.. 2004. Stijgend aantal Roeken in de Hoeksche Waard. In Vogelvlucht 10: 7-8.

2015: een normaal uilenjaar

Ruud Polderman

Na het spectaculaire uilenjaar 2014, met een piek in de muizenstand, was vrezen dat het in 2015 aanzienlijk slechter zou zijn gesteld met het aantal broedsels en jongen. Dat viel echter nog mee, zoals onderstaande gegevens zal uitwijzen.

Ook in 2015 zijn er weer nieuwe locaties bezocht die geschikt zijn voor een steenuilenkast of kerkuilenkast. Inmiddels is het een hele klus om alle kasten weer te bezoeken en eventueel schoon te maken zodat ze weer geschikt zijn voor een nieuw broedseizoen. Marco Lodder (rechts op de foto) neemt van deze bezoeken het merendeel voor zijn rekening, maar een betere taakverdeling binnen de werkgroep lijkt noodzakelijk.

In 2015 zijn er door de werkgroepleden 239 bezoeken afgelegd. Dat is nodig omdat in de steenuilenkasten regelmatig spreuwen of koolmezen broeden. In de kerkuilenkasten maken kauwen er regelmatig een rommeltje van. Bij kerkuilen is het lastig een bezoek te plannen, omdat het onvoorspelbaar is wanneer er een broedsel aanwezig is. In 2014 werden zelfs in december nog kerkuilen geringd en in 2015 op 31 oktober. In het jaar 2015 was er toch duidelijk minder aanbod van prooi, met name muizen, dus was het aantal broedsels, zeker bij de kerkuilen een stuk minder.

Kerkuil

Bij de kerkuilen was sprake van 18 broedsels met 37 jongen, waarvan er 32 geringd zijn.

Dat valt niet tegen, maar 2° broedsels kwamen niet voor, terwijl er in 2014 zelfs 3° broedsels genoteerd werden. Dat zegt veel over het voedselaanbod.

Steenuil

In 2015 hebben we wel 24 broedsels van steenuilen kunnen noteren met ongeveer 37 jongen, waarvan wel een drietal broedsels mislukt is en jongen dood zijn gegaan.

In vergelijking met 2014 zijn toen 18 broedsels van steenuilen vastgesteld, met 30 jongen.

Geen slecht jaar in 2015 dus, maar steenuilen zijn ook minder afhankelijk van muizen.

Ransuil (foto rechts)

In 2015 zijn er 15 ransuilenlocaties gemeld waar vermoedelijk is gebroed. Daarbij zijn ongeveer 20 jongen gehoord en gezien. Ook iets minder dan in 2014.

Bosuilen

Van de bosuilen zijn maar 3 broedgevallen bekend (2014 waren het er 8) met een onbekend aantal jongen.

Uilenkasten

Ook zijn er weer een flink aantal kasten geplaatst. Voor de kerkuilen zijn er 5 kasten geplaatst op nieuwe locaties. Totaal staan er nu in de hele Hoeksche Waard 87 kerkuilenkasten.

Voor de steenuilen zijn 18 nieuwe kasten bijgeplaatst en staan er nu 129 kasten.

Het streven is om de “blinde vlekken” nog op te sporen, zeker voor de steenuilen, zodat er meer geprofiteerd kan worden van “stopping stones”. Maar ook bij de kerkuilen zijn nog genoeg boerderijen te bezoeken met de vraag of er een kerkuilenkast mag worden geplaatst.

Ook heeft Joop van de Berg een aantal ransuilennesten gevlochten, en geplaatst in 2016, waarbij gekeken wordt of die door de ransuilen ook worden gewaardeerd.

Marco en Stefan hebben inmiddels ook een bosuilenkast in Groot Koninkrijk opgehangen op een plaats die niet gevaarlijk is voor steenuilen, want die lopen wel een risico met bosuilen in de buurt.

Marco Lodder is inmiddels in opleiding om ringer te mogen worden. Tot nu toe is Adrie van der Heiden bereid geweest om de uilen in de Hoeksche Waard te ringen, en zal dat hopelijk nog blijven doen, maar in de loop van 2016 hoopt Marco ook zijn vergunning te krijgen.

Samenvattend

Al met al was 2015 geen echt slecht jaar voor de uilen en hebben we het er weer druk mee gehad.

Diverse mensen hebben naar uilen@hwl.nl gemaild met de vraag of er een uilenkast geplaatst kan worden. Van 10 locaties is bekend dat daar een steenuilenkast geplaatst kan en mag worden en van 3 kasten voor kerkuilen. Nog genoeg te doen dus voor de uilenwerkgroep.

Bruine kiekendief met wingtags op de Korendijkse Slikken

Dick van Houwelingen

Op 4 december 2015 zat Arie den Tuinder bij de Korendijkse Slikken te wachten op een blauwe kiekendief mannetje. Deze wilde hij weleens mooi op de foto hebben. Één van de vier bruine kiekendieven die voorbij kwamen waren slechts passanten, maar daar zat wel een bijzondere tussen. Op de foto is goed te zien dat deze groene wingtags heeft met de code SN.

Ik kwam de foto op 6 december tegen terwijl ik hwl.waarneming.nl door zat te nemen en heb Arie gevraagd of hij deze vogel al ergens heeft gemeld. Hij wist niet hoe het moest dus ben ik gaan googlen. Dankzij ons digitale tijdperk ging het daarna snel.

Via de Facebookpagina "Bruine Kiekendief" kwam ik in contact met Anny Anselin. Deze wist te melden dat het geen kiekendief is van het Vlaams-Zeelandse wingtagproject.

"Deze vogel is er eentje van het wingtagproject van een Engelse ringwerkgroep, de North West Norfolk Ringing Group, die andere wingtags gebruiken dan wij. Namelijk groene met witte of zwarte letters en de wingtagcodes op beide vleugels zijn gelijk."

Anny had intussen contact opgenomen met Phil Litter, de wingtagcoördinator van de ringwerkgroep, en deze reageerde als volgt op de waarneming:

"The bird in the photograph SN was ringed and tagged near Burnham Market, Norfolk 52.953706 0.731707 on 01-07-2015 and was sexed as a female. She was one of four, with one sister and two brothers. This is the first record of this bird since ringing".

Anny melde erbij dat dit een zeer bijzonder waarneming betrof. Twee jaar geleden overwinterde een jonge vogel in Vlaanderen en een aantal weken geleden was er een adult wijfje waargenomen in Wallonië.

Op 8 december zag Arie de bruine kiek weer vliegen en dit heeft hij dan ook gemeld aan John Middleton van de ringwerkgroep.

Bruine Kiekendief met wingtags 'SN' boven de Korendijkse Slikken (Arie de Tuinder)

Roofvogeltelling januari 2016

Janus Verkerk

Voor de 32ste maal werden afgelopen jaar weer de roofvogels geteld in de Hoeksche Waard en Tiengemetten. Een prestatie van formaat. De meeste blokken worden jaarlijks door dezelfde tellers bekeken en slechts af en toe moet worden gezocht naar een invaller of reserveteller. Dat is goed voor de uitkomst van zo'n telling. Natuurlijk zit er verschil in scherpte en kennis van tellers maar wanneer het systeem met zijn medewerkers jaarlijks zo ongeveer hetzelfde is dan mag je veronderstellen dat de uitkomsten goed vergelijkbaar zijn. Het moge overigens duidelijk zijn dat tijdens zo'n telling nooit alle roofvogels die onze streek bevolken gezien worden maar de uitkomst geeft wel een representatief beeld van trends. De telgegevens per atlasblok zijn te vinden in **bijlage B tabel 1**.

Het weer tijdens de telling speelt altijd een belangrijke rol. Strenge winters hebben natuurlijk bij sommige soorten invloed op de presentie. Ook het weer in de telweek is van grote invloed. En juist het weer was deze telweek niet geweldig. Veruit de meeste tellers hebben het eerste weekend benut. Achteraf gezien geen slechte keuze want de dagen erna waren superslecht en nat met weinig zicht. De winter 2015/2016 zal als zeer zacht de geschiedenis ingaan. Vóór de telling was het kwik nog niet beneden het vriespunt geweest.

De einduitkomst dit jaar was in hoge mate vergelijkbaar met die van vorig jaar. De cijfers kwamen zelfs angstig dichtbij die van het jaar ervoor. Hierbij wordt verwezen naar **bijlage B tabel 2 (boven)**. In totaal werden 438 (424 in 2015) roofvogels geteld verdeeld over 9 soorten. Hierbij de kanttekening dat de ingevoerde Smelleken van "waarneming.nl" is geplukt. En daar is natuurlijk een stukje discussie te voorzien. In hoeverre gebruik je "waarneming.nl" als aanvulling op de telling. Schrijver dezes heeft de rubriek wel geraadpleegd voor wat betreft de telweek maar behalve het Smelleken is er niets toegevoegd aan de telling. Wel krijg je met waarneming wel een beter beeld van opvallende roofvogels als met name de Zearend. Via de info van waarneming.nl was het misschien mogelijk de aantallen van Blauwe kiekendief en Slechtvalk nog wat op te krikken maar er is bewust voor gekozen dit niet te doen.

Met afstand de talrijkste roofvogel is natuurlijk de Buizerd. Met in totaal 321 waargenomen exemplaren (298 in 2015) is de uitslag gemiddeld te noemen. Opmerkelijk is het feit dat sommige tellers melding maakten van opvallend weinig Buizerds in hun gebied, met daartegenover tellers die een topscore beleefden. Een gebied dat duidelijk achterblijft is de ABH Cromstrijen (11). Het beste blok was 43-15 met 50 stuks, gevolgd door 43-18 met 40 exemplaren. Beste gebied voor deze soort lijkt het Oudeland van Strijen. Ruigpootbuizerds werden dit jaar niet waargenomen. Evenals bij de Buizerd werden in alle getelde blokken Torenavalken gezien. De teller stopte bij 76 exemplaren, voorwaar geen slechte eindscore (80 in 2015). Blok 43-18 had de meeste Torenavalken, namelijk 10 exemplaren.

Het scoren van een Slechtvalk is natuurlijk altijd een hoogtepunt tijdens een teldag. Er werden acht Slechtvalken gemeld in de telling, precies het gemiddeld aantal van deze jaarlijkse telling over een periode van 5 jaar (8,8,7,9,8). Eén telploeg was zelfs verantwoordelijk voor vier stuks in stuks verschillende blokken. Het is achteraf heel moeilijk dubbeltellingen uit te sluiten en raadpleging van waarneming.nl schept hierin geen duidelijkheid. Ze duiken al paarsgewijs op in het broedterritorium, maar daarnaast vooral in het Oudeland en de Korendijk. Er is bewust voor gekozen de uitkomst op de telformulieren te respecteren en niet te sleutelen aan deze uitkomst.

Er werden maar liefst 11 Haviken gescoord (tevens 11 in 2015) en dat is mooi in lijn met de uitkomsten van de laatste jaren.

De trefkans van een Sperwer is altijd gering. Iedere teller weet dat deze soort onderteld wordt. Er zijn 12 exemplaren waargenomen en dat is precies het gemiddelde over de laatste 7 jaar.

Alleen op de Korendijkse slikken werden twee overwinterende Bruine Kiekendieven gemeld. Tevens verbleven hier minimaal 3 Blauwe kiekken. In blok 43-27 werd onder de rook van Numansdorp een man Blauwe kiek gezien, een waarneming om jaloers op te zijn.

Een opvallende roofvogels als de Zeearend wordt niet snel gemist. Het is vooral aan de zuidrand van ons eiland waar de meesten opduiken. Raadpleeg je waarneming.nl dan blijkt dat op de eerste teldag 9 “sightings” zijn en op de dag erna maar liefst 11 “sigthings”. Natuurlijk gaat het hierbij vaak om dezelfde vogel(s). Er verblijven tegenwoordig zowel adulte als juveniele exemplaren, dus ook daar verschaft waarneming wel wat aanvulling, maar geen uitsluitel over het totale aantal Zeearenden. Vaak werden ook twee exemplaren gezien, eenmaal in de telweek zelfs drie boven het Vuile gat nabij Tiengemeten. Het lijkt zeker verantwoord om de drie opgegeven Zeearenden op de telformulieren te laten staan.

Voor de uitslag van de telling van Tiengemeten wordt verwezen naar **bijlage B tabel 2 (onder)**. Hierbij wel de kanttekening dat de opgegeven 2 Zeearenden hier vrijwel de gehele week dagdelen hebben doorgebracht met uitstapjes naar de Korendijk, Ventjager en Hellegatsplaten. Voorts valt het hoge aantal Bruine Kiekendieven hier op.

Wat rest is de opvallende foto van een Bruine Kiekendief vrouw die werd gemaakt op de Korendijkse slikken op 4 december 2015 door Arie den Tuinder. Op de foto zijn duidelijk twee wingtags te zien. De vogel bleek afkomstig uit Engeland. Voor meer informatie wordt verwezen naar het artikel van Dick van Houwelingen over deze vogel.

Sperwers houden zich vaak op binnen de bebouwde kom, waardoor de soort gemakkelijk wordt gemist tijdens de wintertelling (Martin Benard)

Zomertortel op de Sasseplaat, Strijensas van december 2015 tot maart 2016 en voorkomen in de Hoeksche Waard

Hans Westerlaken

Op 5 december verscheen een fraaie foto van een eerste-winter Zomertortel op de Facebook-pagina van John Groenenberg. Klaarblijkelijk waren andere vogelende Facebook-vrienden zich niet bewust van het zeer zeldzame voorkomen van de Zomertortel in de winter in Nederland anders was de vogel, waarschijnlijk al eerder teruggevonden dan de 15e december.

Op die dag werd de vogel langs het pad naar de lichtopstand van Strijensas waargenomen en direct doorgegeven door Jaap Jan Leeuwenburg.

Arie van der Linden belde mij of ik kon komen kijken of het niet om een Oosterse Tortel ging, een soort, die de afgelopen jaren ook 's-winters in Nederland als extreme zeldzaamheid is waargenomen. Na 16:00 uur vond ik de vogel terug, hoog in een boom zittend met circa 30 Turkse Tortels, naast het Verenigingsgebouw van Strijensas. Het werd direct duidelijk, dat het om een Zomertortel ging, omdat de vogel in directe vergelijking aanzienlijk kleiner was dan de omringende Turkse Tortels. Een Oosterse Tortel zou beduidend groter moeten zijn dan een Turkse Tortel. De vogel zat niet goed in het verenpak en het staarteinde was gesleten. De streping in de nek was niet duidelijk zichtbaar en/of uitgekleurd, alsmede het weinig tot niet zichtbare wit in de staart wat aanwijzingen zijn, voor een eerstejaars vogel. Bij observatie op 3 januari bleek zowel de streping in de nek als het wit in de staart duidelijker zichtbaar.

Winterwaarnemingen in Nederland op waarneming.nl betreffende de Zomertortel stammen uit 16 jaren vanaf 1965 tot 2015: 1965,1976, 1977,1979, 1980, 1987, 1994, 1996, 2000, 2002, 2003, 2007, 2010, 2011, 2013 en 2014. Het ging steeds om één vogel, behalve de waarneming uit 1976, waarbij het om twee vogels ging. Slechts de vogels uit 1987/1988 te Alkmaar en die van Aalsmeer uit 2003/2004 werden voor en na de jaarwisseling gezien, alsmede nu ook de vogel van Strijensas.

Het voorkomen van Zomertortel als broedvogel in de Hoeksche Waard mag als verleden tijd beschouwd worden. In de Vogels van de Hoeksche Waard uit 1999 wordt de Zomertortel nog betiteld als Vrij Schaarse Broedvogel met 60-65 paar. In 2015 werd de soort slechts twee keer gemeld in het najaar, in 2014 zeven maal, in 2012 en 2013 driemaal, maar geen enkele waarneming voldeed aan de Sovon-normen voor broedvogels. Helaas volgt de Hoeksche Waard de scherp dalende nationale trend van Zomertortel als broedvogel.. Sovon meldt een teruggang van 90% in vergelijking met de jaren '80.

Zomertortel bij Strijensas op 1 januari 2016 (Arie Leijdens)

Gezenderde Dwerggans ‘John’ leverde belangrijke informatie

Gerard Ouweneel

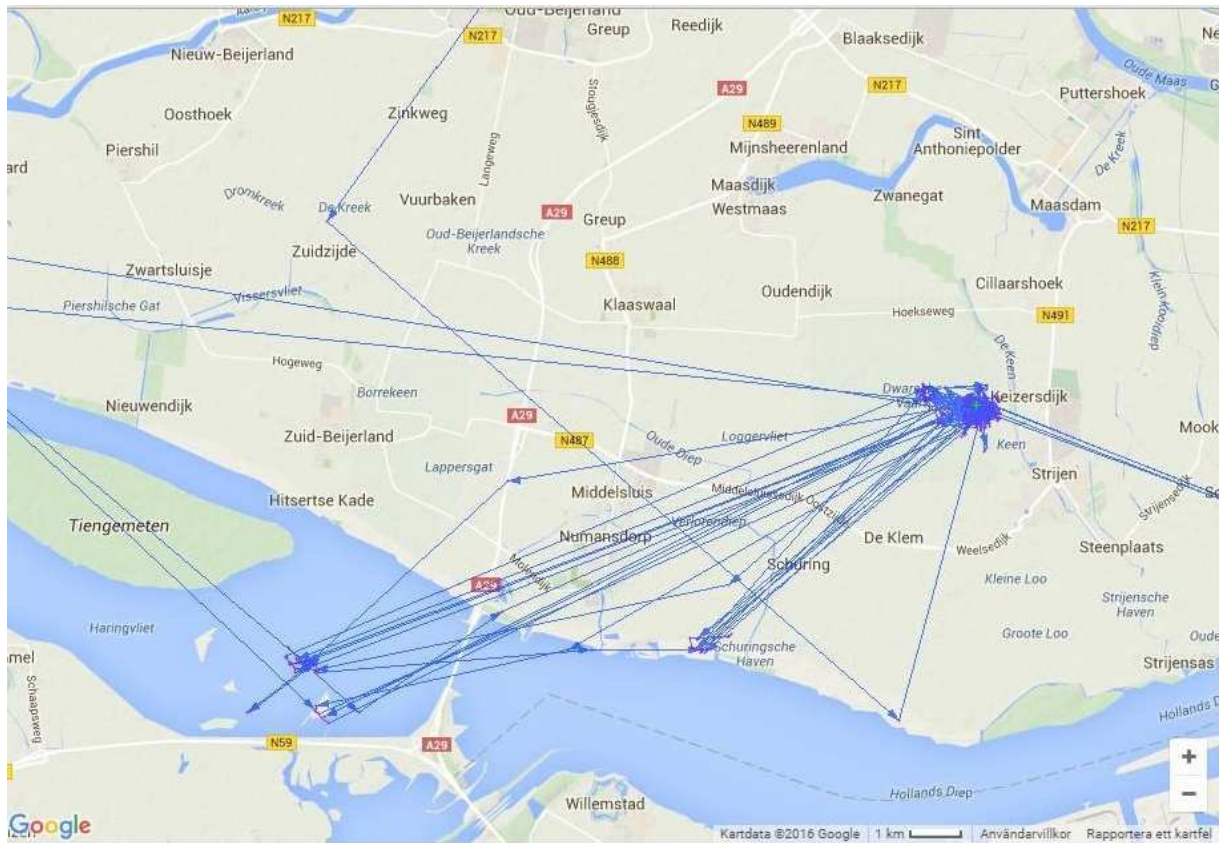
Om op de hoogte te blijven van het reilen en zeilen van de in het Oude Land van Strijen overwinterende Dwergganzen, zal menig een regelmatig <http://www.blessgans.de> hebben ingetoetst. In de bij Strijen vanaf eind september 2015 arriverende groep bevonden zich drie gezenderde exemplaren. (zie hiervoor IVV nr.30, oktober 2015). Op twee data eind oktober respectievelijk begin november 2015 slaagden Arie en Leen van der Linden erin maximaal 34 Dwergganzen te tellen, dus vrijwel het gehele contingent van 36 stuks dat volgens de Zweden uit hun land op najaarstrek was gegaan, de bijgeplaatste exemplaren niet meegerekend.

De Zweden gaven die drie gezenderde dwergjes de namen Niklas, Nina en John. De zender van Niklas ‘zweeg’ vanaf 5 november 2015, zij het dat op 4 maart 2016, vier maanden later, deze weer een teken van leven gaf. Van Nina kwam geen informatie beschikbaar, hetgeen had te maken met het feit dat ze is toegerust met apparatuur waarvan de opgeslagen info alleen handmatig is uit te lezen, waarvoor men zich in de buurt van de vogel moet bevinden. Hierover zo meteen meer. John echter gaf een melkweg aan informatie prijs. En omdat aannemelijk is en ook werd waargenomen dat John optrok met het gehele contingent – of tenminste een deel ervan – kunnen we ervan uitgaan dat de beschikbaar gekomen informatie geldt voor het doen en laten van het merendeel van de in het Oude Land van Strijen overwinterende Dwergganzen. Die informatie is opzienbarend, temeer als we ons realiseren dat een belangrijk deel van de Dwergganzen in 2015/16 een half jaar in het Oude Land verbleef, iets om bij stil te staan. Met name Staatsbosbeheer als terreinbeheerder en de provincie Zuid-Holland als grimmige regisseur van het ganzenafschot en infrastructurele ingrepen (o.a. windturbineprojecten) in deze provincie, dient het gegeven dat de gehele broedpopulatie Dwergganzen van de Europese Unie de helft van het jaar in het Oude Land van Strijen verblijft, bij beleidsbeslissingen te worden ingecalculeerd.

Ventjagersplaat

Verrassingen bij het raadplegen van de uitgelezen vluchtgegevens van de gezenderde vogels, waarbij we dienen te beseffen dat de peilingen niet dagelijks plaatsvinden. We zien dat de belangrijkste slaapplek de Ventjagersplaat is. Daar overnachten de Dwergganzen in de luwte van Looland en het Ouweneel-eiland – u begrijpt dat de voorkeur voor deze locatie schrijver goed doet. Bekend is dat de in het noordelijk Deltagebied overwinterende Brandganzen de Ventjagersplaat als belangrijkste slaapplek verkiezen. We kunnen ons afvragen of de keuze van *erythropus* voor de Ventjager een inprint is die ze opsloegen toen, enkele dwerggans-generaties geleden, Brandganzen optraden als foster-parents. Overigens is de Ventjager niet de exclusieve slaapplek. Steeds voor ogen houdend dat de zenders met intervallen worden uitgelezen, zien we dat ‘John’ soms naar de Korendijksche Slikken ging om te overnachten en zelfs naar de Beeningen, aan de andere kant van de Spuimond. Wat regelmatig overnachtten ze in de Oosterse Bekade gorzen, in het Oude Land zelf en incidenteel in de Dordtse Biesbosch.

Als de afgelopen winters gebruikelijk gaven de in het Oudeland pleisterende dwergjes de voorkeur aan een dicht begreppelde, ver van de wegen liggende cluster graspercelen. Najaar 2015 had Staatsbosbeheer zich ingespannen het in het bewuste reservaatdeel de dwergjes naar de zin te maken (mededeling Harm Blom). Ook al omdat tijdens de milde winter 2015/16 de grasgroei periodiek doorging, viel het niet mee zicht op de vogels te krijgen. Dat ervoeren de ‘dwerggansvogelaars’ die, zoals iedere winter, vaak en veel en ook van over de grenzen naar Strijen kwamen. Dat feit maakte echter ook het aflezen van ringen moeilijk, zodat de herhaalde verzoeken van de Zweden ‘om even de ringen af te lezen’ beperkt kon worden ingewilligd. Het lukte de ’s Gravendeelse gebroeders in het najaar een keer ringen te identificeren en beter op 18 februari 2016. Van de vier toen door hen vastgestelde ringcodes die ze doormailden naar Zweden, berichtte Niklas Liljebäck dat de beide met een rode ring toegeruste vogels, deze in 2010 kregen omgelegd. De twee van een gele ring voorziene vogels behoorden tot het contingent in 2014 bijgeplaatste exemplaren.

De vliegbewegingen van 'John'

Een bijzondere ervaring had Adri Clements op 13 januari 2016. Hieronder een deel uit zijn mail, gericht aan Gerard Muskens en mij:

Beste Gerard en Gerard,

Een dag eerder was ik al geweest, maar door regen en dergelijke narigheid zag ik niet meer dan vier vogels. Gisteren was het stukken beter weer. Na een bezoek elders in de Hoeksche Waard voor werk maar weer even doorgereden naar de Dwergganzen.

Aanvankelijk lieten ze zich niet zien, tot er een groep anserganzen met brantaprofiel overvloog. Het hoge gegak deed vermoeden dat het om Dwergganzen ging. En jawel. Ze landden na wat rondjes vliegen op hun vaste stek. Digitaal volgde ik ze al even via

<http://www.blessgans.de/index.php?id=641&L=1> Ik wilde kijken of ik een gezenderde vogel kon zien. Ik heb tijdens één uur observeren het volgende gezien:

- 25 adulte Dwergganzen waarvan:
- 2 met ring, niet afgelezen
- 3 met satelietzender (alle drie een lange antenne, niet zo'n korte zoals bij dataloggers)

Van de 3 vogels met satelietzender hadden er 2 een bruin rugzakje en eentje met een zilver/grijskleurig zakje. Die laatste trok duidelijk op met een exemplaar met zo'n bruin zakje. Zelfs in de lucht vlogen beide samen zag ik achteraf op de foto. Zendervogel John gaf een signaal OP HET MOMENT DAT IK HEM ZAG. Dat was echt gaaf. Ik weet niet welke van de drie het was.

Er waren meer verrassingen. Zo trok de in Noord-Nederland rondzwervende 122016 op 12 februari vanaf Ameland enkele tientallen kilometers recht de Noordzee op. Om 19.00 uur, reeds in de avond dus, maakte hij rechtsomkeert en vloog hij terug naar Ameland. Maakte de vogel die pelagische tocht in zijn eentje of in gezelschap van een groep andere soorten ganzen. Dat laatste lijkt het waarschijnlijkst.

Vlucht Dwergganzen (Adri Clements)

Ondanks alle informatie die John uitzond, viel toch niet te reconstrueren wat er zich rond 10 februari afspeelde. Nadat al begin-januari er maximaal vier stuks uit Camperduin (Petten) waren gemeld, lijkt het erop dat deze weer snel naar Strijen terugkeerden, wellicht op twee na. Dan volgt er vanaf begin-februari wederom een aantelopbouw bij Camperduin tot maximaal 26 op 9 februari. Op dezelfde datum telden de Van der Lindens 16 exemplaren in het Oude Land, zodat het vermoeden rees dat het door de Zweden gesuggereerde plafond van 36 exemplaren werd overschreden. Dus vreugde, zij het dat latere tellingen die stemming afzwakten. Via de www.waarneming.nl link 'soorten' is te reconstrueren hoezeer de dwergjes half februari tussen Strijen en Petten op en neer moeten hebben gependeld. Afgaande op de uitleesgegevens die John produceerde maakte deze geen deel uit van de groepen pendelaars en bleef hij Strijen trouw. Op 3 maart konden de Van der Lindens en ik vanaf de Vlaamse Weg in het Oude Land een uur lang op tamelijk gerieflijke afstand een clubje van twaalf stuks observeren. Daarbij waren al eerder waargenomen geringde vogels en ook John. Deze zat met de snavel voortdurend te klieren aan en rond zijn 'rugzakje', aan de zender dus. Kennelijk zat deze hem niet 'lekker'. Daags erop, op 4 maart dus, kwam vanuit Zweden een mail dat op die dag de zender van Niklas weer signalen gaf, uit het Oude Land. Omdat de 22^e februari Jan Beekman Niklas met zijn partner Nina (de dame dus met het alleen handmatig uitleesbare zendertje) bij Petten had gezien, was het stel de 4^e maart kennelijk teruggekeerd naar Strijen. Dit was de kans om Nina te 'ontdoen' van haar opgeslagen vluchtinformatie. Dat moest snel gebeuren want de Dwergganzen konden, althans in theorie, ieder ogenblik vertrekken. Die uitleesparty vond plaats de volgende dag, zaterdagmiddag 5 maart, vanaf de Vlaamse Weg. Om die info op te vangen moet men tussen de 200 en 400 meter van de vogel zijn, zodat we ons geestelijk al hadden voorbereid een eind het Oude Land in te moeten sjuouwen, met alle kans op verstoring. De condities waren gelukkig ideaal: nagenoeg geen wind, prima licht en de Dwergganzen niet al te ver weg, althans een aantal. Bij aankomst hadden Arie en Leen van

der Linden al tenminste 18 Dwergganzen gelokaliseerd, waarbij twee groepjes goed binnen bereik, met in één groepje van vier een gezenderde vogel. Zodra Jan Beekman de zendermast had opgestoken, begon de info binnen te stromen. Dat ging een half uur door, zodat Jan dertig minuten later zijn gevoelloos rechterarm een massagebeurt moest geven. Ons gezelschapje was in superstemming.

Vogelbescherming Nederland

De uitgelezen vluchtgegevens kwamen van pas bij de bezwaren die HWL indiende tegen de plaatsing van een lijn megawindturbines in de Hogezaandse polder. Voor de Dwergganzen en trouwens voor de duizenden andere ganzen die in het winterhalfjaar in het avondschemer en tijdens het ochtendkrieken vice versa pendelen vanaf vooral het Oude Land van Strijen naar het Hollandsch Diep-Haringvliet, kon de gekozen locatie Hogezaandse Polder niet ongunstiger uitvallen. Op het hierbij afgebeelde kaartje is te zien hoe de vliegroute van Dwergganzen John voerde. Bij de op 1 maart in Numansdorp gehouden commissievergadering hebben Jan Prince en ik dit kaartje laten zien. Of het zal helpen? De provincie Zuid-Holland lijkt in de ban te zijn van een verkrampde antiganzenhype en evenzeer van een blindelinge pro windturbinehype. Degene die verantwoordelijk was/is voor de milieueffectrapportage inzake de Hogezaandse windturbines, had overigens het nachtelijk gependel van ganzen over het hoofd gezien, althans er niet over gerapporteerd. Of was de rapporteur überhaupt niet op de hoogte van het dag- en nachtritme van ganzen?

Ook Vogelbescherming Nederland had een domper in petto. Al eerder was in IVV te lezen hoe de Noren zich inspanden om het Zweedse dwergganzenproject te dwarsbomen. Waardoor pogingen van de Zweden om hun project onder te brengen bij het EU Life programme geboycot blijven. Nogmaals, omdat de Dwergganzen ruwweg de helft van hun bestaan doorbrengen op Nederlands grondgebied en omdat het de enige broedende exemplaren gaat van de Europese Unie betreft, is het niet overdreven te stellen dat Nederland een grote verantwoordelijkheid heeft voor deze ganzen. Maar Zeist is tot dusver niet te vermurwen om initiatief te nemen om bij BirdLife in Cambridge en Wetlands International aan te dringen om de Zweedse Dwergganzen als een volwaardige populatie te gaan beschouwen. En op een verzoek om een deputatie Zweden, Duitsers en Nederlanders te ontvangen in Zeist om de beweegredenen uiteen te zetten, wilde VBN niet ingaan. Dat was zuur en slikken.

Wederom 'wordt vervolgd'. Hoe het seizoen 2015/16 af gaat lopen en hoe de zomer van 2016 in Lapland in petto heeft in het najaarsnummer 2016 van IVV.

Tien jaar broedvogelmonitoring op de Esscheplaat: 2006 – 2015

Peter de Barse

Aanleiding

In de jaren 2001 t/m 2005 hebben leden van de Vogelwerkgroep van het Hoekschevaards Landschap de aangrenzende Zeehondenplaat geïnventariseerd op aanwezige broedvogels. De resultaten zijn toen uiteraard doorgegeven aan Staatsbosbeheer als eigenaar van de Zeehondenplaat. Tevens zijn de gegevens verstrekt aan Sovon dat staat voor Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland. De kerntaken van Sovon zijn de coördinatie van vogeltellingen (landelijk en veelal uitgevoerd door vrijwilligers), beheer, analyse en interpretatie van gegevens en het publiceren van de resultaten (bron: website Sovon).

In 2006 hebben medewerkers van Sovon in opdracht van Staatsbosbeheer de Esscheplaat, de APL polders (het huidige Oeverlanden Hollands Diep) en het Grote Gors geïnventariseerd. De in dit rapport opgenomen resultaten van de Esscheplaat over 2006 zijn dus van Sovon medewerkers afkomstig.

Staatsbosbeheer heeft in 2007 aan de vogelwerkgroep gevraagd of zij haar tel activiteiten wil verplaatsen van de Zeehondenplaat naar de Esscheplaat. Dit ook in verband met de gedeeltelijke openstelling van het gebied (vóór 2007 was de Esscheplaat niet voor publiek toegankelijk) door de aanleg van het zogenaamde 'laarzen pad' aan de zuid en westzijde (in aansluiting op de toen ingerichte Oeverlanden Hollands Diep). Zou de openstelling van invloed zijn op de aanwezige broedvogelpopulatie? Deze vraag is lastig te beantwoorden omdat vergelijkbare tellingen uit voorgaande jaren ontbreken. De indruk bestaat overigens dat de recreatiedruk door het soms erg modderige pad zo laag is dat dit niet verstorend werkt. Het pad aan de zuidkant ligt aan de rand van het niet beboste deel en grenst met een smalle kreek ertussen aan de Zeehondenplaat, waar overigens vlak langs het pad een beverfamilie al jarenlang een burcht bewoont.

Verder is ook niet vastgesteld dat langs het in de griend gelegen deel van het publieke laarzen pad de soorten en het aantal lager liggen dan langs de niet voor het publiek toegankelijke paden in de griend. Illustratief is wellicht het opvallende Havik nest aan het Hollandsch Diep, dat goed waarneembaar was vanaf het laarzen pad. De Havik is daar pas vertrokken toen de boom met het gigantische nest was omgewaaid.

In 2011 is op verzoek van Staatsbosbeheer het Oudeland van Strijen geïnventariseerd. Een behoorlijk groot project dat tot gevolg had dat de broedvogeltelling in 2011 van de Esscheplaat niet heeft plaatsgevonden. Zoals uit de soortbeschrijving zal blijken is het achteraf toch jammer dat die jaargegevens ontbreken.

Methode

De tellingen gebeuren volgens een door Sovon ontwikkelde methodiek, dat landelijk op dezelfde wijze door tellers wordt uitgevoerd, het zogenaamde BMP (Broedvogel Monitoring Project). Het voordeel hiervan is dat de verzamelde telgegevens door Sovon voor hun landelijke analyse gebruikt kunnen worden.

In verband met de grootte van de Esscheplaat is deze voor de tellers gesplitst in een westelijk en oostelijk deel. Tien maal per jaar zijn tegelijkertijd beide delen bezocht vanaf zonsopgang. De duur varieert van 3 tot 4,5 uur.

Eenmaal vindt ook een avondtelling plaats, belangrijk voor soorten die vooral in de schemering zingen zoals de Roodborst. De start is eind maart en de laatste telling is eind juni.

Deze spreiding is nodig omdat sommige soorten vroeg broeden en andere soorten zoals de Wielewaal pas in mei arriveren vanuit hun overwinteringsgebieden in Afrika. Territoriaal gedrag zoals de zang wordt opgetekend op een veldkaart.

Na het veldwerk worden de gegevens overgezet op zogenaamde kaarten per vogelsoort. Dit gebeurde tot en met 2012 (!) handmatig op papieren kaarten en vanaf 2013 digitaal door deze in te brengen in een door Sovon ontwikkelde en goed werkende applicatie.

Na afloop van het broedseizoen kwam t/m 2012 een deel van de telploeg bijeen om volgens vaste criteria, beschreven in een door Sovon uitgebrachte Handleiding, te komen tot de beste schatting van het aantal territoria (broedparen) per soort. Dit waren altijd gezellige avonden waarbij ondanks de beschreven criteria toch menige discussies werden gevoerd. Vanaf 2013 verricht de computer in luttele seconden dit werk door de button 'autoclustering' te activeren met de muis. Natuurlijk nog objectiever en heel praktisch. Tegelijkertijd worden de zogenaamde 'stippenkaarten' per soort vervaardigd die als pdf document kunnen worden gedownload. Maar weg is die heerlijke avond van hard werken en discussiëren. Gelukkig vindt bij aanvang van het telseizoen bij de coördinator een planningsavond plaats, ondertussen geroemd door de bakkunsten van de vrouw des huizes. En dan zijn er uiteraard de contacten tijdens de tellingen.

Voor één soort, de Bosuil, wordt al in januari of februari met een geluidsrecorder het veld ingegaan, omdat dit de enige wijze is om vast te stellen of de Bosuil aanwezig is. De Bosuil zit dan al op het nest. Prachtig als eerst het mannetje de 'concurrent' beantwoordt en vervolgens een vrouwtje ook van haar laat horen.

De tellers

De volgende 19 vogelwerkgroep leden van het Hoekschevaards Landschap (alfabetische volgorde voornaam) zijn met veel inzet en plezier het veld ingegaan (*=deelname inmiddels beëindigd). Antoni van Tienderen*, Arie Leijdens, Arie Stiebolt, Bert Batenburg, Eef van der Sluis, Hans Westerlaken*, Janus Verkerk, Joke Talma*, Koos Stoop*, Lillian Klepper, Marianne van der Waal, Menno Korbijn, Natascha Goemaere, Peter de Barse, Raimond Taal*, Remco van Beest, Ron Baggerman, Ronald Dorst en Ronald in 't Veld*.

Het aantal veldturen is ronduit indrukwekkend. Dit is als volgt te berekenen:

10 telrondes met vier personen (twee per deelgebied) met een gemiddelde duur van 4 uur levert jaarlijks 160 uur velduren op en gedurende 9 jaar (2011 niet geteld) zijn dat maar liefst 1440 uur! En daarna volgde het beschreven huiswerk.

Dankzegging

Met veel plezier mag ik al vele jaren deze tellingen coördineren. Ik wil alle tellers hartelijk bedanken voor hun niet aflatende inzet. Buiten dat het erg nuttig is bij te dragen aan het verzamelen van broedvogelgegevens, is het vooral ook erg gezellig en bijzonder om op de mooiste uren van de dag met kenners te struinen over de Esscheplaat.

Ook dank aan Evert Dolman en zijn opvolger Nico de Bruin van Staatsbosbeheer voor de jarenlange fijne samenwerking, zoals het tijdig verstrekken van de benodigde betredingsvergunning, maar bovenal voor het gestelde vertrouwen dat we als vrijwilligers deze prachtige klus mochten klaren en dat de komende 10 jaar graag blijven doen.

Nieuwe en verdwenen soorten

In 2006 t/m 2015 zijn maar liefst 61 soorten als broedvogel aangetroffen. Het aantal soorten per jaar ligt een stuk lager. Dat varieert van 42 (2012) tot 51 (2006). In het laatste jaar 2015 zijn 47 soorten aangetroffen. Voor het overzicht van de aantal per soort gedurende de teljaren: zie **bijlage C**.

De in deze periode verdwenen soorten zijn (norm=laatste vijf jaar niet meer aanwezig): Bergeend, Grote Lijster, Cetti's Zanger en Sprinkhaanzanger

De in deze periode gevestigde nieuwe soorten zijn: Knobbelzwaan, Soepgans, Boomklever en Appelvink.

Een aantal soorten uitgelicht

Roofvogels

Er komen twee soort roofvogels voor op de Esscheplaat, de Havik en de Buizerd.

Wie herinnert zich niet het kolossale nest van de Havik langs het laarzen pad, dat verloren is gegaan doordat de boom is omgewaaid. De waarnemingen worden jaarlijks afgestemd met de Roofvogelwerkgroep van de Hoekschewaard.

In het boek *Vogels van de Hoekschewaard* (1999) staat het volgende vermeld: “De absolute topper kwam in 1997, toen een Havik in de broedtijd bij een nest in een oude wilg werd gesignaleerd. Over eventueel broedsucces kan helaas niets worden gezegd. In 1998 werd echter met 100% zekerheid een broedend paar aangetroffen. De Esscheplaat is hiermee uitgegroeid tot een volwaardig boscomplex met een evenwichtige avifauna.”

In 2006 t/m 2010 zijn met uitzondering van 2009 elk jaar zelfs twee broedparen vastgesteld. Daarna is maximaal één nest aangetroffen. In het afgelopen jaar (2015) was de Havik helaas afwezig. Het volwaardig boscomplex is over het hoogtepunt heen. De topzware bomen vallen tijdens een storm bij bosjes. Het griendbos is zichtbaar opener geworden en dat heeft gevolgen voor een bosvogel als de Havik. Al eerder is gememoreerd dat de gedeeltelijke openstelling voor het publiek de Havik met het genoemde nest langs het laarzen pad niet heeft verjaagd.

De Buizerd heeft zich al in 1988 gevestigd op de Esscheplaat. In 2007 zijn maar liefst 3 broedparen aangetroffen, maar het beeld is vrij constant met 1 of 2 paren.

IJsvogel

De IJsvogel wordt door de vogelwerkgroep van het Hoekschewaards Landschap nauwkeurig gemonitord. Door aan kreken geschikte oeverwanden af te steken ontstaan er geschikte nestlocaties. Niet zelden zit er al een dag later een IJsvogel op een in de wand gestoken tak en is dan bezig een gang en hol te graven! Maar ook zonder hulp weet de IJsvogel genoeg geschikte broedlocaties te vinden, waaronder de Esscheplaat.

De IJsvogel is een regelmatige broedvogel op de Esscheplaat (Gert Huijzers)

Tijdens een telronde afgelopen jaar zaten op slechts een paar meter afstand midden in de griend meerdere jonge IJsvogels die rustig met ons mee gingen door steeds een stukje op te schuiven. Dat zijn onuitwisbare herinneringen en geven het telwerk extra glans!

De naamgeving suggereert iets anders, maar een strenge winter is funest voor de IJsvogel. Door ijsvorming wordt het voedsel onbereikbaar. Duurt de vorstperiode te lang dan blijven alleen de allersterksten over. Het is in het daarop volgende voorjaar gelijk zichtbaar. Na opeenvolgende koude winters vanaf 2009/10 verdween op de Esscheplaat zoals ook op vele andere plaatsen deze prachtige vogel. Verbazingwekkend hoe snel de populatie zich herstelt na zachte winters. De vele geboren jongen vóór een zachte winter hebben een veel grotere overlevingskans. De laatste twee winters waren zacht en hoe mooi is het dan zelfs drie broedparen in je gebied terug te hebben!

De populatie van de IJsvogel als standvogel is dus erg afhankelijk van de ijsvorming in de winter. Is de naam dan toch goed gekozen?

Spechten

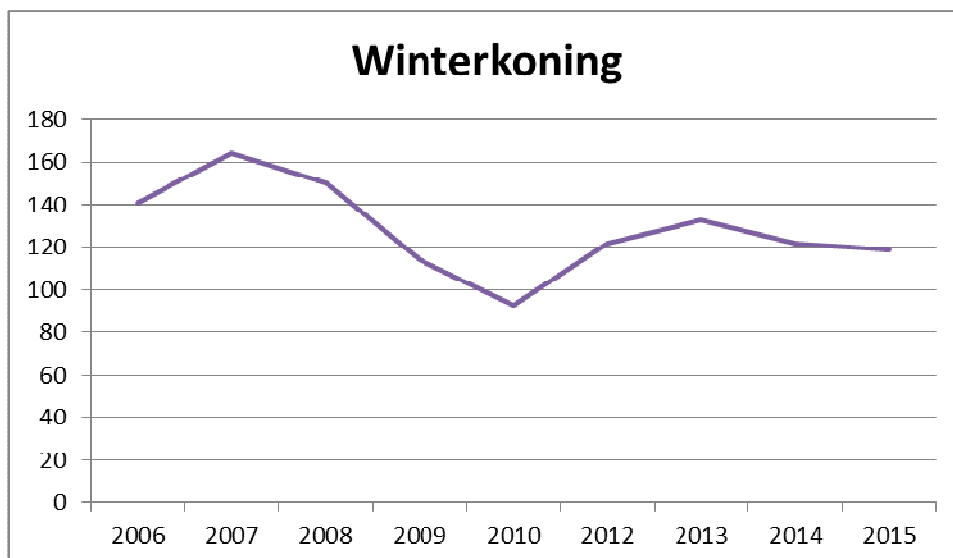
In een bos horen spechten. De meest algemene is de Grote Bonte Specht. Tijdens de overgangsfase in 1975/76 van hakgriend naar bos is het eerste paar aangetroffen. In 1992 was het bos tot wasdom gekomen met 10 broedparen. Grote Bonte Spechten zijn in maart erg zicht- en hoorbaar. Achtervolgingen van meerdere mannetjes zijn geen uitzondering. Daarom is het goed dat de broedvogeltelling zich uitstrekt over de gehele lente om tot de beste schatting van het aantal territoria te komen. Het griendbos met afstervende bomen is ideaal om hollen te hakken en levert ook veel voedsel op. De populatie van rond 18 paar is stabiel met een enkele uitschieter naar boven en onder.

De Kleine Bonte Specht heeft de laatste 30 jaar een spectaculaire groei meegemaakt. De Biesbosch is gekolonialiseerd. Dan is het wachten op hun komst op de Esscheplaat. Dat is onbekend omdat tussen 1992 en 2006 geen tellingen zijn uitgevoerd. Bij de eerste telling van deze 10 jarige periode (nà 1992) is al één broedpaar aangetroffen.

De vestiging is een feit, maar de Kleine Bonte Specht is niet elk jaar te zien of te horen. We zijn zeer benieuwd hoe de ontwikkeling verder zal gaan. Met 2 paar in 2015 waren we natuurlijk erg content.

Winterkoning

De Winterkoning is veruit de talrijkste broedvogel van de Esscheplaat. Vanaf de eerste tot de laatste telling laat deze kleine vogel zich zeer goed horen! De Winterkoning is een zogenaamde standvogel en tijdens een koude winter hebben deze lichtgewichten het zwaar. Ze koelen sneller af en dat moet aangevuld worden met voldoende voedsel, te vergaren tijdens de korte winterdagen. De voorafgaande winter is dus richtinggevend voor het aantal territoria. Het verloop is als volgt geweest:

De winter van 2006/07 beschrijft de KNMI als ‘de zachtste in 300 jaar’ met een gemiddeld van 6,5 °C tegen een langjarig gemiddelde van 3,3 °C. Het is dan ook geen toeval dat in het voorjaar van 2007 het recordaantal van 164 territoria is vastgesteld.

De winters daarna waren kouder. De KNMI noemt de winter van 2009/10 een sneeuwrijke en de koudste sinds 14 jaar! Vooral sneeuwbedekking maakt het heel lastig voldoende voedsel te vinden. Ook dit zie je in de tellingen terug met een dieptepunt van ‘slechts’ 93 territoria in 2010 en dat valt eigenlijk nog enorm mee!

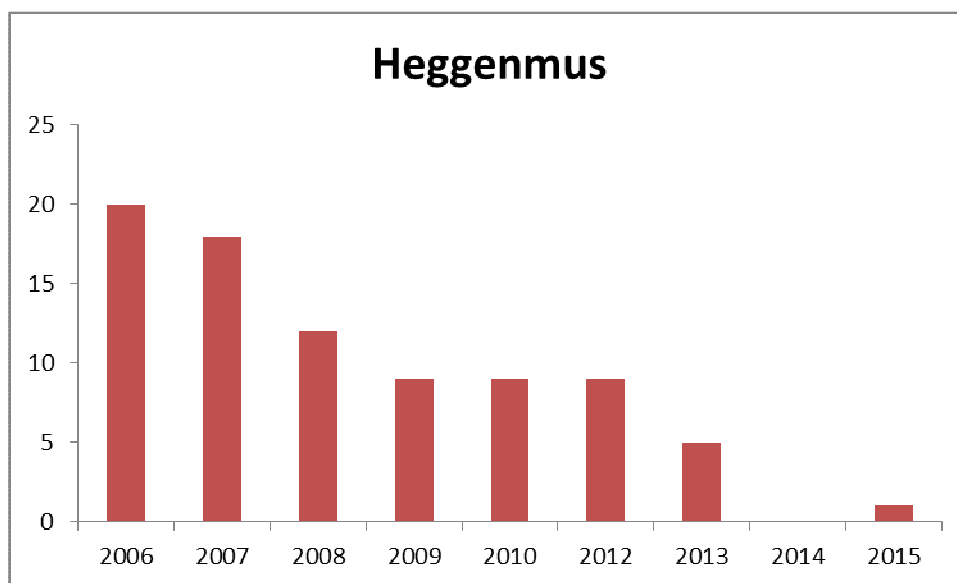
In de winter van 2010/11 was alleen december extreem koud. In januari en februari was het weer zacht. Doordat we in 2011 de Esscheplaat niet hebben geteld is het effect helaas niet meetbaar.

De winter 2011/12 omschrijft de KNMI als een zachte winter getekend door een opmerkelijke koudegolf van eind januari tot 12 februari. Een dergelijke korte koude periode is duidelijk van minder invloed.

Hetzelfde gebeurde in 2012/13 met een vorstperiode van 10 tot 27 januari. Ook deze periode had weinig invloed op de overleving van de winterkoning.

Heggenmus

Wat een bizarre reeks is hieronder te zien (1976: 25 paar).

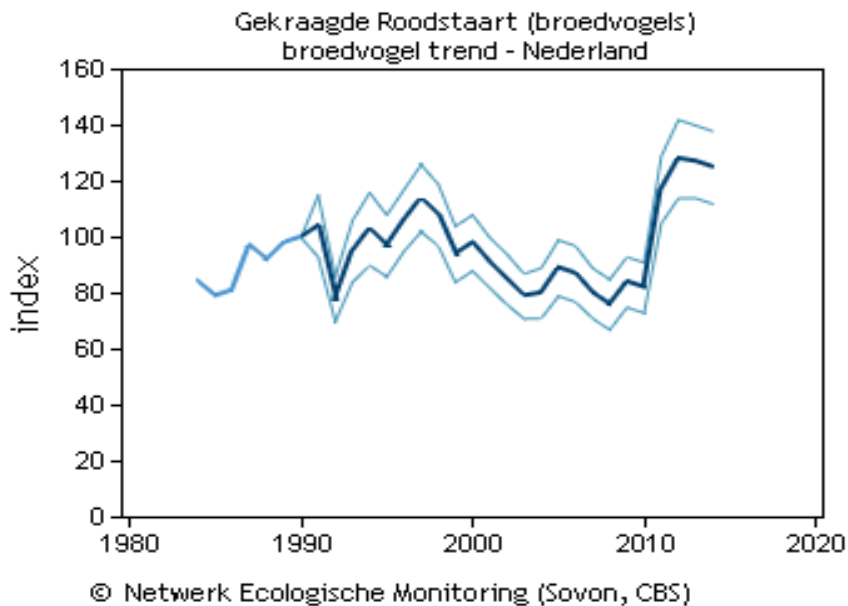

De soort is nagenoeg verdwenen en dat is natuurlijk niet onopgemerkt gebleven. Tellers zijn zelfs extra rondes gaan lopen, want het kon toch niet waar zijn dat de zo talrijke en hoorbare Heggenmus zomaar verdwijnt.

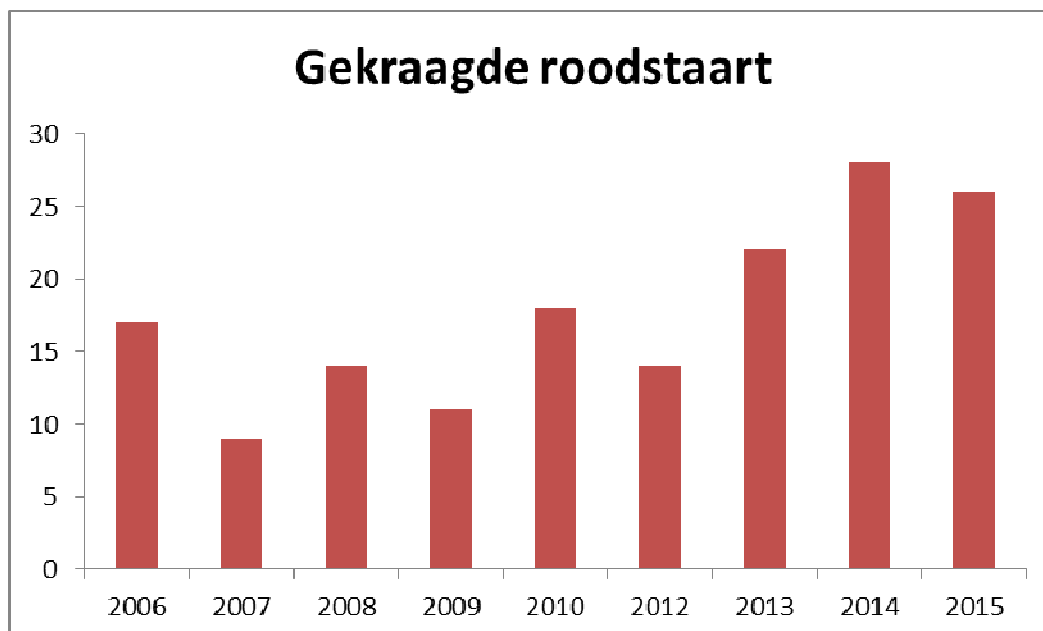
De landelijke trend is heel stabiel. Er is zeker geen sprake van een afname. Het bos is door stormen wel een stuk opener geworden, maar kan dat de reden zijn? Het is voorlopig een groot raadsel wat je overigens alleen maar kunt ontdekken als je jarenlang eenzelfde gebied onderzoekt. Gaat het de ene soort voor de wind, een andere soort kan dus in korte tijd verdwijnen. De komende jaren moet blijken of de Heggenmus in staat is een comeback te maken.

Gekraagde Roodstaart

Een soort waarvoor je zo vroeg graag je bed uitgaat. Half april keren ze terug en afhankelijk van de droogte in de Sahel tel je er meer of minder. De landelijke ontwikkeling is als volgt:

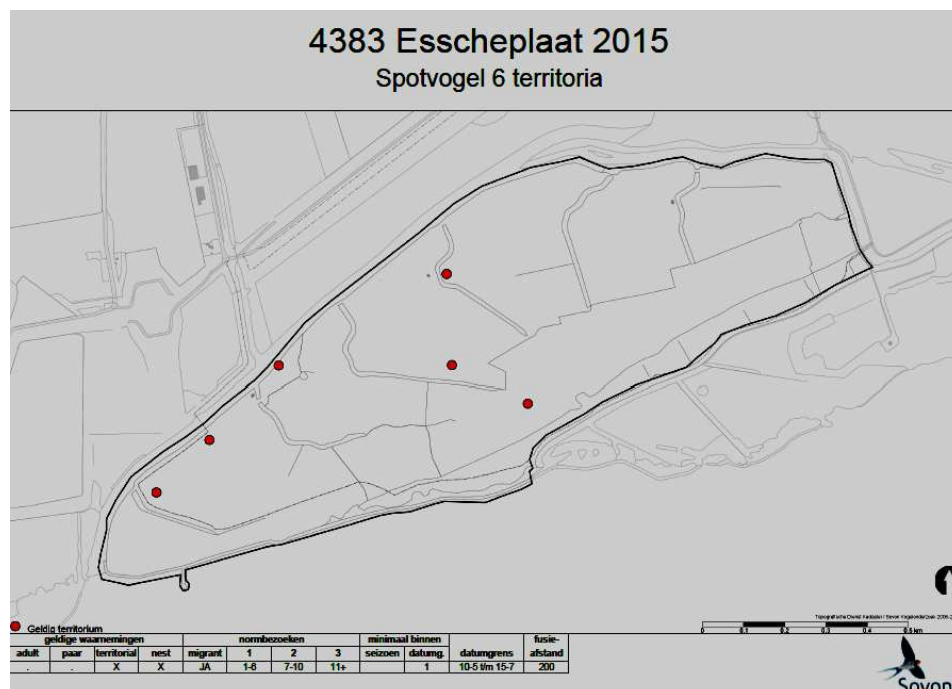

Vanaf 2010 een spectaculaire toename door de gunstige natte omstandigheden in hun overwinteringsgebied. Is dit terug te zien op de Esscheplaat? Zeer zeker en daar zijn we natuurlijk erg blij mee. Voor de minder ervaren tellers is dit ook een mooie 'leervogel' om die specifieke zang te leren kennen en dat lukt met de toegenomen aantallen maar al te goed! Ze zitten keurig verspreid in het gebied.

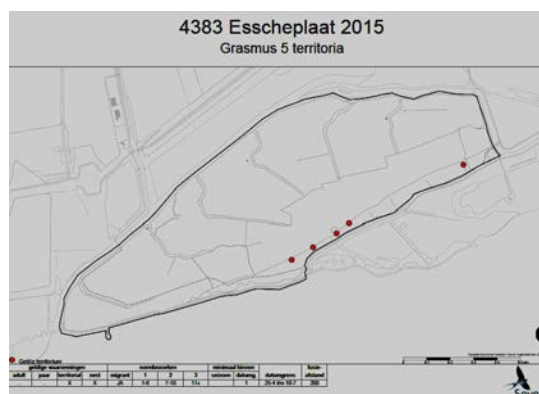
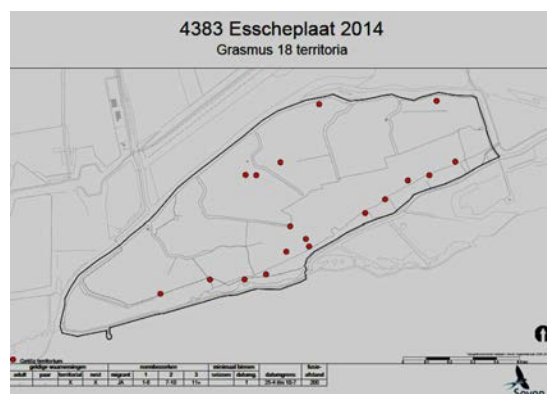
Spotvogel

De Spotvogel wil je graag in je telgebied hebben en gelukkig wordt bijna elk jaar zijn spectaculaire zang waargenomen. Jaarlijks proberen 1 tot 2 paar hun jongen groot te brengen. Het jaar 2015 was, in tegenstelling tot de landelijke trend, spectaculair. Op meerdere plekken, vooral in het westelijke deel, werden de tellers getrakteerd op die uitbundige zang en dat leidde tot maar liefst 6 territoria. De verspreiding is op de onderstaande kaart te zien. Als dat de opmaat is voor de komende 10 jaar? De tellers tekenen ervoor!

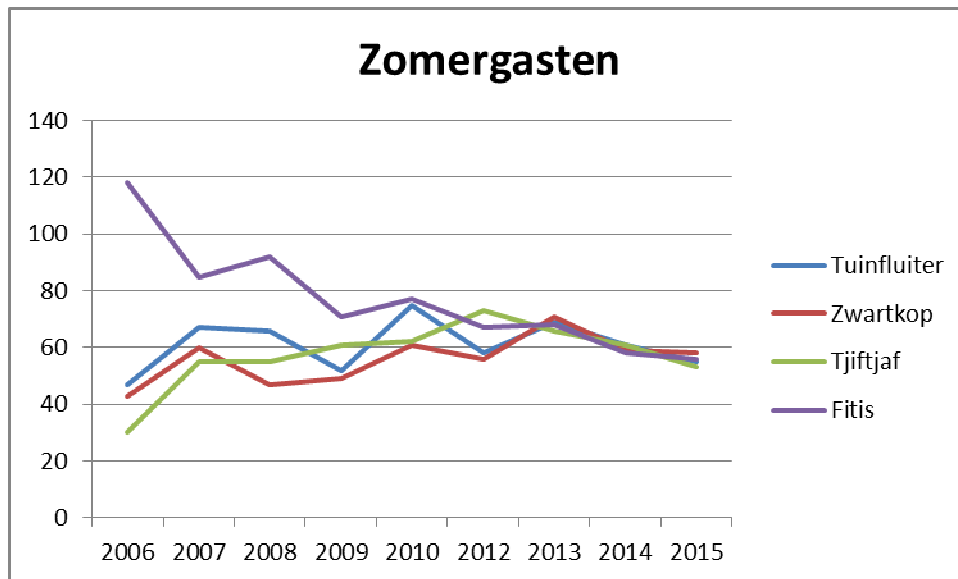
Grasmus

Voor de Grasmus geldt landelijk hetzelfde als de Rietzanger. De laatste 15 jaar is deze soort minimaal verdubbeld. Zoals op de kaart van 2014 is te zien zit de Grasmus vooral aan de randen van de Esscheplaat. Het is een groot raadsel waarom in 2015 slechts 5 territoria zijn vastgesteld, het absolute dieptepunt in de laatste 10 jaar. De begrazing door de Schotse Hooglanders kan een reden zijn.

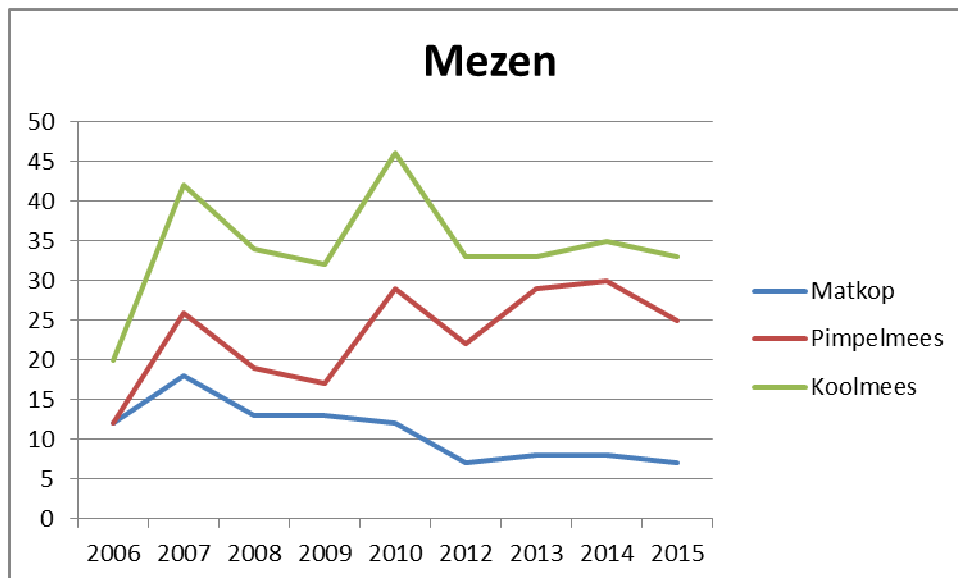
Tuinfluiter, Zwartkop, Tjiftjaf en Fitis

Dit zijn de talrijkste zomergasten van de Esscheplaat en wat een interessant plaatje levert 10 jaar tellen op als je deze soorten met elkaar vergelijkt.

Qua aantal kruipen ze naar elkaar toe. De Fitis (in 1976 ook al met 120 broedparen) is de laatste 10 jaar gehalveerd. Dit past niet in het landelijk beeld en de hoop is dat de huidige populatie wel stabiliseert. De Tjiftjaf, half maart de eerste terugkomer, is juist verdubbeld in aantal. Ook de Tuinfluiter en Zwartkop zijn behoorlijk toegenomen en lijken zich te stabiliseren. Het plaatje 2016-2025 kan er zomaar heel anders uit gaan zien, maar daar zijn nog heel wat velduren voor nodig!

Mezen

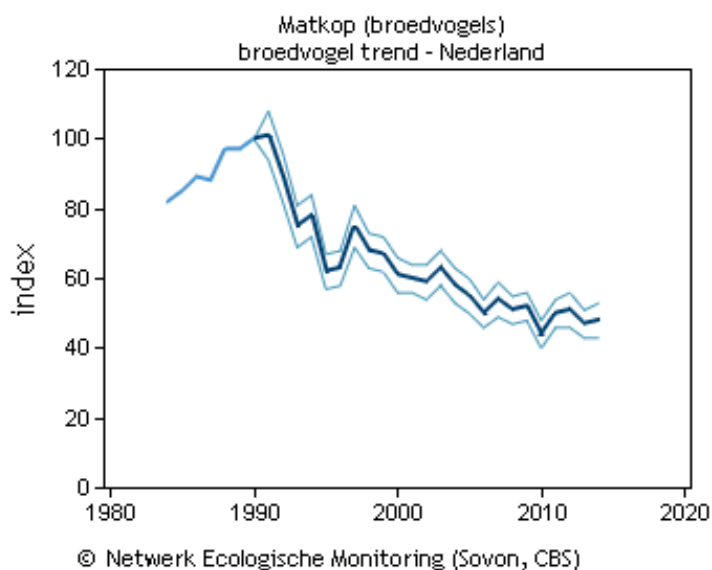
Hoe aardig is het als je na jarenlang tellen een aantal soort mezen in een grafiek gaat vergelijken. De pieken en dalen van deze vogels lopen vooral bij Koolmees en Pimpelmees nagenoeg synchroon. Dat zie je pas bij het uitwerken en hoe leuk is dat! Ook hier een piek na de extreem zachte winter van 2006/07. Vervolgens een daling en een enorm opleving van Koolmees en Pimpelmees in 2010 en die is toch lastig te verklaren na de koude en sneeuwrijke winter waar de populatie winterkoningen haar dieptepunt bereikte. Trekken de Kool- en Pimpelmezen naar bebouwde gebieden om te profiteren van

het ruime aanbod aan vetbollen, pinda's, zaad en pindakaaspotten? Of kunnen tijdens de voorjaars trek sommige langstreckende Kool- en Pimpelmezen de verleiding niet weerstaan om de 'lege' Esscheplaat te annexeren als broedgebied en dus niet verder te trekken? Het antwoord zullen we niet krijgen maar het prikkelt wel de geest.

Koolmees (Karin van de Berg)

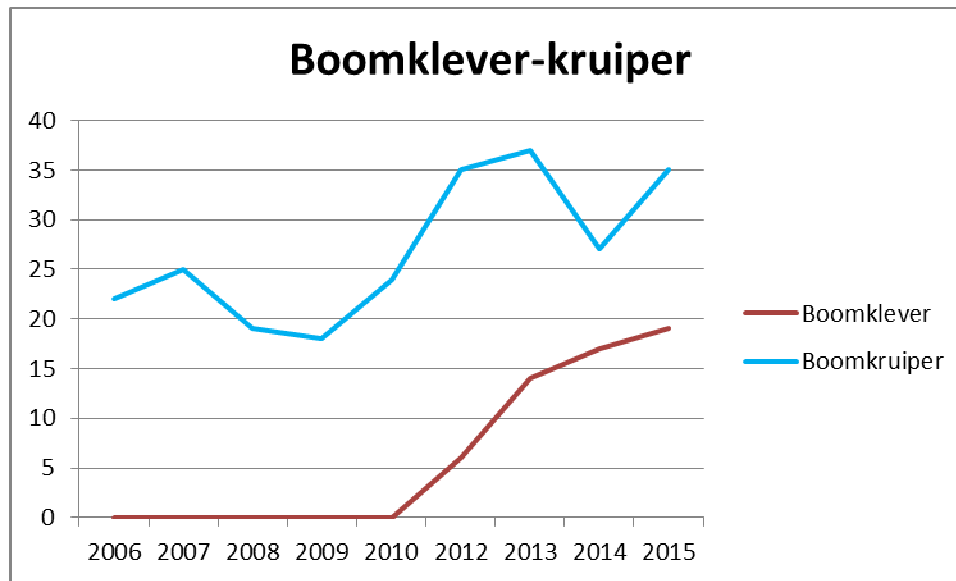
De Matkop is vanaf 2007 langzaam in aantal achteruitgegaan en stabiliseert nu op 7 tot 8 paar. De dalende tendens komt overeen met wat landelijk is vastgesteld.

Het valt niet altijd mee om de Staartmees te treffen. De soort is ook bescheiden aanwezig met in de meeste jaren 3 tot 5 paartjes.

Boomklever en Boomkruiper

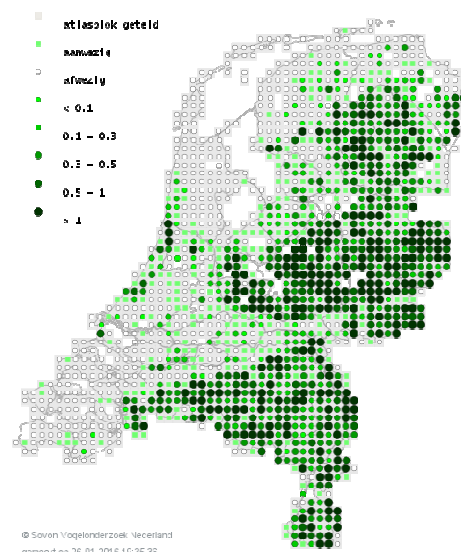
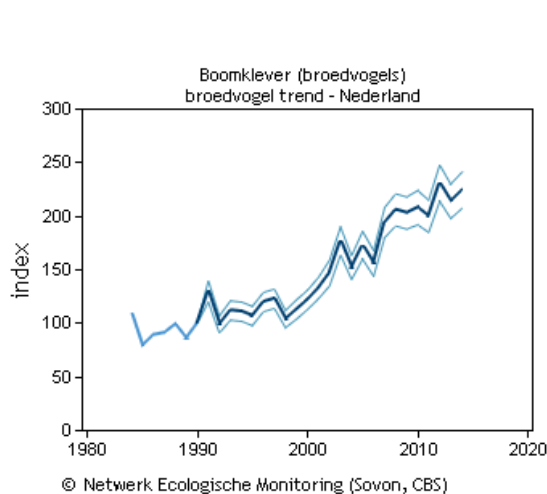
Hoe spectaculair is onderstaand plaatje! Let vooral op de aantallen.

De Boomkruiper is een algemene maar vrij onzichtbare broedvogel in de Hoekschewaard. Gelukkig in zijn hoge zang heel specifiek zodat ze puur op geluid toch gemakkelijk zijn te detecteren. Met een populatie van inmiddels boven de 25 is dit een vertrouwde soort.

Wellicht (er komt nog een opvallende nieuwkomer langs) is de vestiging van de Boomklever de grootste sensatie van de afgelopen 10 jaar want hoe rap dat is gegaan is eigenlijk onvoorstelbaar. Ondanks het feit dat we in 2011 met veel plezier het Oudeland van Strijen hebben geteld, is het wel jammer dat we daardoor voor 2011 geen telgegevens hebben van de Esscheplaat. We weten dus niet of deze nieuwe soort zich al in 2011 als broedvogel heeft genesteld op de Esscheplaat. De sensatie in 2012 was er natuurlijk niet minder om met maar liefst 6 territoria om vervolgens door te groeien: 14 in 2013, 17 in 2014 en maar liefst 19 territoria in 2015. Wat een binnenkomst en de vraag hoe dit verder gaat zal zich in de komende jaren manifesteren. Het wordt ook snel weer 'gewoon' al die roepende Boomklevers tijdens een wandeling over de Esscheplaat en dan is het goed te beseffen dat dit pas 4 jaar te beluisteren valt!

De groei en expansie richting het westen past geheel in de landelijke ontwikkeling. De verspreidingskaart komt van de Vogelatlas site van Sovon (2012-2015).

Wielewaal

Tijdens mijn fietsvakantie eind april 2015 trof ik in de lege Ebrodelta een dode Wielewaal aan. Wat een rare open plek, maar al snel zag ik de elektriciteitsdraden waar deze onfortuinlijke Wielewaal tijdens haar trektocht naar het noorden in het donker tegenaan gevlogen moet zijn. Zo wordt direct zichtbaar hoeveel gevaren trekvogels moeten overwinnen om weer veilig een nest te kunnen bouwen op bijvoorbeeld de Esscheplaat.

Ondanks ‘mijn’ slachtoffer is 2015 een bijzonder goed Wielewaal jaar geworden. Nooit eerder werden we opgeluisterd door zoveel ‘gediedeljo’ wat leidde tot maar liefst 4 territoria.

Appelvink

Op de nabij gelegen trektelpost trekken in het najaar regelmatig Appelvinken over. Dat de Esscheplaat in de smaak is gevallen blijkt uit de vestiging van deze prachtsoort in 2012 met twee territoria. Wie had ooit kunnen bedenken dat de Appelvink een broedvogelsoort zou worden van de Esscheplaat. Was 2012 al sensationeel met de Boomklever als nieuwkomer, kwam daar de Appelvink nog eens bij! Daar ga je graag in de vroege uren het veld voor in.

In 2013 zijn tijdens één telling 6 individuen waargenomen en in 2014 één individu, maar te weinig om volgens vastgestelde criteria tot een verwacht territorium te komen. Hoe mooi is het dat 2012 en de waarnemingen in de jaren erna geen incidenten zijn geweest, want met liefst 4 territoria lijkt de Appelvink zich definitief gevestigd te hebben. Ook voor deze soort kun je bijna niet wachten om de verdere ontwikkeling mee te gaan maken.

Tenslotte

De status als Staatsnatuurmonument maakt de Esscheplaat meer dan waar. Een dynamisch griend waar zelfs in een relatief korte periode van 10 jaar veel kan veranderen. Zoals in dit rapport staat beschreven biedt het voor veel vogelsoorten een ideaal broedbiotoop en bij lichte veranderingen zie je gelijk ook verschuivingen in een aantal soorten. Bewondering en verwondering zijn de woorden waarmee ik 10 jaar broedvogeltelling wil afsluiten.

Slechtvalken in Zuid-Holland 2015

Martin Mollet

In 2015 zijn in Zuid-Holland en Westelijk Noord-Brabant 27 territoria vastgesteld. Bij 6 territoria is niet gebroed of onbekend of er echt is gebroed. Van de resterende 21 broedsels zijn er 5 mislukt en dus bleven er 16 succesvolle nesten over.

Die 16 geslaagde nesten leverden 43 uitgevlogen jongen op waarvan er 37 zijn geringd. Van die 37 jongen is het geslacht bepaald: 21 vrouwen (57%) en 16 mannen (43%).

Het gemiddeld legbegin was 17 maart en varieerde van 4 tot 31 maart (n=15). Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per geslaagd nest is 2,7 tegenover 2,5 in 2014. De gemiddelde legselgrootte is 3,9 (n=13).

Hoeksche Waard

Bij het slechtvalkpaar in West ging alles voorbeeldig: ze begonnen 2 dagen later aan de eileg (4 april) dan vorig jaar en alle 4 de jongen (één meisje en 3 jochies) zijn normaal uitgevlogen. Het paar van de Haringvlietbrug startte een dag later dan vorig jaar en had 3 jongen. Helaas bleek bij het ringbezoek 1 jong dood onder de hoogspanningsmast te liggen (zie foto hieronder). De 2 andere zijn normaal uitgevlogen maar één jong is daarbij op het wegdek beland en helaas doodgereden. Alle 3 de jongen waren jongedames. De nabije toekomst wordt erg spannend voor dit paar want op 250 meter afstand wordt een grote windmolen geplaatst....

Geheel anders liep het bij het Oostelijke paar: begin januari was in ieder geval Y8, het originele mannetje, nog in het territorium. Eind februari en begin maart verschenen er minimaal 3 nieuwe vogels: een ongeringde adulte man, een geringde juveniele valk en een ongeringde juveniele valk. En vanaf begin april zijn de 2 ongeringde valken vaak bij elkaar gezien, soms druk babbelend. Er zijn geen tekenen van een broedpoging, maar begin augustus is het paar nog steeds aanwezig, het jonge vrouwtje ondertussen al vrijwel helemaal in haar vers geruide volwassen verenkleed. Volgend jaar misschien ?

Ondertussen lijkt er in april in de buurt van de Texaco langs de N217 ook een slechtvalk aanwezig, ook tijdens de zomer wordt deze valk enkele malen gezien, waarschijnlijk een ongeringde vrouw. Mogelijk gaat het hier om het verdreven vrouwtje. Niet herkend, dus met de nadruk op "mogelijk".

'Nieuwe' territoria

Bij de EON centrale in Leiden hangt al sinds 2010 in de liftmachinekamer een slechtvalkkast met webcam. Gedurende een aantal jaren worden daar al valken gezien, maar dit jaar was het dan zo ver: 4 jongen, 1 mannetje en 3 vrouwtjes, zijn daar uitgevlogen. Wonderbaarlijk genoeg is er in dit eerste jaar ook gelijk een jong teruggemeld en één ouder afgelezen, beide door fotografie van de kleurringen. Wim van Yperen las de kleurring van het vrouwtje af, zij bleek een jong van Alphen aan de Rijn van het nest van 2012. Guido Aijkens fotografeerde bijna 4 maanden na het ringen één van de jongedames op een hoogspanningsmast 4 km zuidelijk van haar geboorteplek.

Niet echt een nieuw territorium, maar wel een eerste geslaagde broedpoging in Rotterdam Botlek bij het bedrijf Lyondell Basell: vorig jaar broedde daar een slechtvalkpaar in een oud kraaiennest waarin nogal wat scherp materiaal in zat verwerkt. Toen bleek bij inspectie dat 2 eieren beschadigd waren en het legsel mislukte dan ook. De kraaiennest is vervangen door een nestbak en dit jaar werden er 2 jongen groot !

Andere bijzonderheden

In Rijswijk werden dit jaar maar liefst 5 eieren gelegd waar uiteindelijk 3 jongen uit vlogen.

Sinds in 2013 de nestkast van Shell Moerdijk is verplaatst, is het hommeles in die omgeving. In de nestkast op de koeltoren van Essent lagen zelfs 6 eieren, die helaas niet zijn uitgekomen. Het gaat hier hoogstwaarschijnlijk om het werk van meerdere vrouwtjes en deze territoria leverden in dit jaar dus weer geen jongen op. Bij Shell is ook weer een mislukt broedpoging gedaan. Op zoek naar een locatie om een nieuwe nestkast op te mogen hangen, bleek dat er al een nieuwe kast hing op een hoge silo op hetzelfde industrieterrein, grofweg tussen de koeltoren en Lyondell in. Volgend jaar misschien...?

Het ontheemde slechtvalkpaar van Den Haag Leijenburg verhuisde dit jaar naar de toren van de Bethlehemkerk aan de Laan van Meerdervoorde. In verband met de sloop van de flat waar het paar op broedde is de nestbak verwijderd en een alternatieve nestkast aangeboden. Deze nieuwe nestkast werd niet in gebruik genomen, maar het paar verkoos de kerk als nieuwe plek. De nieuwe broedlocatie lag maar liefst 1,8Km verderop. In de in allerijl gebouwde nestkast (met webcam) werden 4 eieren gelegd en vlogen 4 jongen uit. In 2013 verhuisde het Hoeksche Waard Oost slechtvalkpaar naar een kraaiennest dat 2,3Km verderop lag.

Bij de Amercentrale in Geertruidenberg zijn ook dit jaar weer jongen uitgevlogen bij beide vaste nestlocaties. Dit jaar zijn beide nesten geringd doordat het bedrijf Totalis met behulp van rope access de jongen heeft aangereikt. Zij waren daar aan het schilderen, waarbij de nestomgeving tijdens het broedseizoen werd vermeden.

Bij de slechtvalkkast op de "tv-toren" in Alphen aan den Rijn installeerde de Stichting NestkastLive 2 camera's die via hun website www.nestkastlive.nl zijn te bekijken. Dit gebeurde in samenwerking met Alticom (eigenaar van de datacenters) en TWS die de internetverbinding ter beschikking stelt. Voor het oog van velen werden er 3 eieren gelegd en vlogen er 2 jongen uit. Ook werd de ring van het vrouwtje afgelezen: ze is in 2012 door Jan van Dijk in Deventer geringd. Dit betekent dat ze in ieder geval de 2e vrouw in dit territorium is. De code van het mannetje blijkt wat lastiger en is tot op heden nog niet bekend.

In Leidschendam is er een nieuw gevormd jong koppeltje wat er hoopvol uitziet. Het gaat hier om "Pietje Bell" (ringcode PB - vandaar) een jongman van 2013 uit Rijswijk en een Belgische jongedame uit 2014. Beide afgelezen door Guido Aijkens.

Ook dit jaar zijn er locaties waar het niet helemaal duidelijk is wat er aan de hand is, kortom: in de categorie "volgend jaar misschien meer bekend":

Bij Q8 Europoort zijn 2 valken aanwezig en die zijn ook bij de nestkast gezien, maar in de nestkast zelf is in ieder geval geen broedpoging gedaan.

Sliedrecht: het kraaiennest in de hoogspanningsmast is na zeker 2 seizoenen in gebruik te zijn geweest in een te slechte staat en dit afgelopen seizoen dus ook niet meer gebruikt. Er werden nog steeds slechtvalken gezien en gehoord, maar er is geen nest gevonden. Mogelijk is er aan de overkant van de Merwede gebroed, maar dat is dus niet duidelijk.

Dordrecht: in de kast bij de Merwedeburg is naar verluid een broedpoging geweest, maar is niet voldoende info bekend.

Den Haag: de kast in de Jacobuskerk aan de Parkstraat is 2 keer bezocht door een andere valk dan het paartje wat daar altijd bivakkeert (maar de kast negeert). Één maal is er zelfs overnacht in de kast...

Onduidelijk blijft nog steeds de situatie bij de Spoorbrug Gouda (vaak valken aanwezig), Rotterdam Centrum (zeker meer dan het ene territorium dat er staat genoteerd), Stormpolder in Krimpen a/d IJssel (vaak valken aanwezig) en Zoetermeer (jong koppel aanwezig)...

	2015	2014	2013	2012	2011
Aantal territoria	27	25	22	19	15
broedpogingen	21	20	20	17	13
geslaagd	16 (76%)	17 (85%)	17 (85%)	12 (71%)	11 (85%)
mislukt	5 (24%)	3 (15%)	3 (15%)	5 (29%)	2 (15%)
Legselgrootte gemiddeld	3,9 (n=11)	3,8 (n=14)	3,4 (n=14)	3,9 (n=7)	4,0 (n=3)
Aantal uitgevlogen jongen	43	42	44	36	25
geringd	37	38	39	28	21
jongedames	16 (43%)	19 (47%)	24 (62%)	16 (57%)	14 (67%)
jongemannen	21 (57%)	21 (53%)	15 (38%)	12 (43%)	7 (33%)
jongen per geslaagd nest	2,7	2,5	2,6	3,0	1,9
Legbegin	2/3 - 31/3	2/3 - 4/4	7/3 - 21/4	9/3 - 20/3	13/3 - 18/4
gemiddeld	17/3	15/3	24/3	13/3	22/3

Zuid-Holland 2015	Status	Ei	Jong	Legbegin
Alphen a/d Rijn, Zendmast	Broedpoging met jongen	3	2	23-3-2015
Delft, EWI-gebouw TU	Broedpoging met jongen	4	3	7-3-2015
Den Haag, Centrum	Mislukt			
Den Haag, Bethlehemkerk (Leijenburg)	Broedpoging met jongen	4	4	24-3-2015
Dordrecht, HSM	Onbekend			
HaringvlietBrug, HSM	Broedpoging met jongen	?	2 (3)	6-3-2015
Hoeksche Waard Oost, HSM	Ander paar, juv vrouw	-		
Hoeksche Waard West, HSM	Broedpoging met jongen	?	4	4-3-2015
Leiden, EON-centrale	Broedpoging met jongen	?	4	15-3-2015
Leidschendam	Nieuw paar, juv vrouw	-		
Rdam, de Hef	Mislukt (waarschijnlijk)	?		
Rdam, Europoort, Q8	Territorium	?		
Rdam, Heijplaat, Zendmast	Broedpoging met jong	2	1	31-3-2015
Rdam, Lyondell Basell, Botlek	Broedpoging met jongen	?	2	?
Rdam, Maasvlakte EON,Schoorsteen	Broedpoging met jongen	?	4	17-3-2015
Rdam, Shell Pernis,Schoorsteen	Broedpoging met jongen	?	2	19-3-2015
Rijswijk, Klokkentoren	Broedpoging met jongen	5	3	15-3-2015
Sliedrecht, HSM	Territorium	?		
Zoetermeer	Territorium			

Noord-Brabant 2014	Status			
Bergen op Zoom, Cargill	Broedpoging met jongen	3	2	27-3-2015
Geertruidenberg, Essent, Koeltoren	Broedpoging met jongen	?	2	10-3-2015
Geertruidenberg, Essent, Schoorsteen	Broedpoging met jongen	?	2	27-3-2015
Loon op Zand, Zendmast	Broedpoging met jongen	4	2	18-3-2015
Moerdijk, Essent, Koeltoren	Mislukt	6	0	?
Moerdijk, Shell, Installatie	Mislukt	?		
Roosendaal, Zendmast	Mislukt	3	0	?
Goes (Zeeland), Zendmast	Broedpoging met jongen	4	4	17-3-2015

Met dank aan: Ad Damen (Essent), Ad Kivits (Essent), Alexandra Haan, André de Baerdemaeker (BSR), Arie Kwakernaak (NestkastLive.nl), Arno Izaaks, Bart Vastenhouw (TU-Delft), Bertus de Lange, Bertus v/d Graaf (EON), Cees Lavooy, Chiel Camping (Essent), Els Marijs, Ferry van Stralen (Q8), Garry Bakker, Guido Aijkens, Guido Keijl, Hans Verheij, Hans vd Langekruis, Hein Veraart, Henk Slegten, Henno MacDaniël (Tennet), Ian v Royen, Jan Beekman (Arcadis), Joke Talman (Shell), Joost van Wingerden, Karl Anker, Luuk Bogman en collega's (Totalis) voor de rope-access, Luuk Punt, Melis Visser (Lyondell Bassell), Marco Coenradi, Marco Vriens, Mark Zevenbergen, Michel Braad, Michel Hitzerd, Paul Benen (Alticom), Patrick den Ridder (Cargill), Peter van Geneijgen, Renske van de Wetering (EON), Ronald in't Veld (SBB), Ronald Zee, Ruud Slinkert (Lyondell Bassell), Sander Elzerman, Sander Thuis, Teun Schoemaker, Thomans van Es (SBB), Thea van Gogh, Wim van Yperen, Vincent Verkolf, Winfried van Meerendonk, de dierenambulances, de vogelopvang "Vogelklas Karel Schot", de vogelopvang Zundert en de terreineigenaren.

Soms gaat het maar om één melding maar die maken wel hét verschil.

De firma Valprevent stelde weer valbescherming materialen ter beschikking.

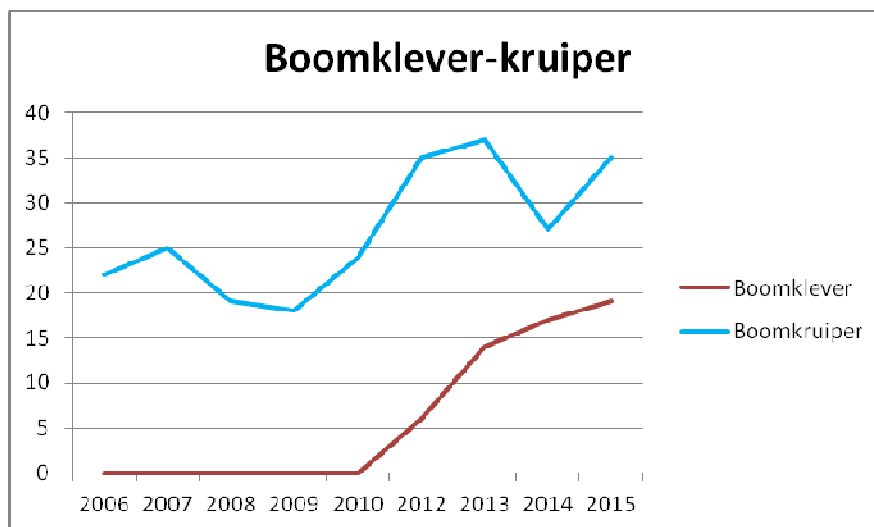
Jaarverslag vogelwerkgroep HWL 2015

Peter de Barse en Marianne van der Waal

De vogelwerkgroep van HWL is een groep van zo'n 85, veelal actieve vrijwilligers! Om te voorkomen dat het verslag een monotone opsomming wordt van plaatsgevonden werkzaamheden en daarbij behorende getallen kiezen wij voor een meer beschrijvende vorm waarbij wij zeker geen volledigheid nastreven.

Ons eigen blad 'In Vogelvlucht' wordt twee maal per jaar tijdens de vogelwerkgroep bijeenkomsten in Klein Profijt door de gebroeders Benard fysiek uitgereikt aan een select gezelschap. De anderen moeten het doen met een digitale versie om kosten te besparen en dat is natuurlijk voor een natuurclub een goede zaak. Er staan elke keer weer zeer leeswaardige artikelen in en het geeft een goed beeld van wat de VWG allemaal doet. Het blad wordt voorzien van prachtige kleurenfoto's. Zo pronkte op de maart-editie van 2015 een Blauwborst op de voorpagina (foto gemaakt door Karin van den Berg). Nieuwsgierig geworden naar deze foto's en bladen: ze liggen ter inzage in Klein Profijt.

Elk jaar weer vinden er allerlei vogelinventarisaties plaats in alle seizoenen en in alle hoeken van de Hoeksche Waard. De data gaan naar o.a. Sovon en de Provincie, maar ook voor HWL is het belangrijk te volgen wat er gebeurt. Meten is weten en dat levert betrouwbare informatie op om vogels en/of de biotopen te kunnen beschermen. In 2015 is voor de 10^e maal de Esscheplaat aan het Hollands Diep geïnventariseerd op broedvogels. De tendensen in die 10 jaar zijn soms spectaculair te noemen. In de voorjaarseditie 2016 van In Vogelvlucht zal daar verslag van worden gedaan en vanaf medio maart zal het rapport van 10 jaar broedvogeltelling ook in Klein Profijt en het NLC liggen om door te kunnen nemen. In dit jaarverslag alvast een eerste preview:

Hoe spectaculair is de vestiging van de Boomklever op de Esscheplaat. Vanaf 2012 een nieuwe broedvogel en de doorgroei naar 19 broedpaar in 2015 is iets wat onvoorspelbaar leek. Dat is het mooie van jarenlang hetzelfde gebied inventariseren.

Al vanaf 1983 worden in januari alle roofvogels in de HW geteld. Werden er in dat eerste jaar 100 roofvogels waargenomen, in 2015 waren dat er maar liefst 424! De Buizerd is de talrijkste met 298 exemplaren (in 1983 waren dat er maar 39). Ook door jarenlang dit werk te doen zie je hoe deze vogelstand zich in de winter ontwikkelt. Je ziet positieve ontwikkelingen zoals de Buizerd, maar helaas ook soorten waarmee het bergafwaarts gaat. De jaarlijks waargenomen Blauwe Kiekendieven (vaak meer dan 10) zijn drastisch afgenomen tot maar 3 in 2015. Dit past in de landelijke tendens, maar hoe jammer is het dat we deze prachtige wintergast bijna niet meer tegenkomen. De Zeearend maakt dit weer wat goed. Jarenlang geen zekerheid, maar de laatste zes jaar altijd te zien met maar liefst 3 exemplaren (en nog één op Tiengemeten) in 2015.

In de zomer zijn de Huis- en Oeverzwaluwen aan de beurt. Zo zijn er in de zomer van 2015 1207 huiszwaluwnesten aangetroffen en zijn er 138 bezette Oeverzwaluwnesten geteld.

2015 was het derde en laatste van de drie teljaren van het zogenaamde 'Atlasproject', waar in zomer en winter alle vogels volgens vaste systematiek worden geteld. Alle in de HW aanwezige Atlasblokken zijn geteld en daarmee is de afgelopen jaren weer een prestatie van formaat geleverd. Je ziet de betrokkenheid en het enthousiasme van de werkgroepleden, want er mocht natuurlijk geen 'niet geteld stukje' overblijven! Fijn dat iedereen er veel tijd in steekt om het vogelleven anno nu in kaart te brengen. Die inspanning levert weer een schat aan data op om te vergelijken met soortgelijke projecten in het verleden.

De trektelpost in het najaar aan het Hollands Diep, altijd bemand door Menno Korbijn, is ook weer bezet geweest en op Trekellen.nl onder 'Zuidpunt Hoeksche Waard' kunt u teruglezen wat daar allemaal gezien is, soms echt spectaculair. De trek van vogels wordt daarmee heel tastbaar.

Verschillende leden van de vogelwerkgroep zijn ook natuurgids en zorgen ervoor dat deelnemers aan excursies worden geïnformeerd over de vogels van onze waard.

Er zijn drie subgroepen binnen de vogelwerkgroep. De weidevogelwerkgroep, onder niet aflatende energieke leiding van Dick van Houwelingen, zorgt ervoor dat de kwetsbare weidevogels nog kansen maken. Veel respect is er voor het doorzettingsvermogen van deze groep, want ondanks alle inspanningen blijft de achteruitgang dramatisch. Toch blijft door dit beschermingswerk de hoop op een kentering levend. Verwezen wordt naar het jaarverslag van de weidevogelwerkgroep.

De tweede groep is al even fanatiek onder leiding van Martin Mollet en houdt het roofvogelbestand exact bij. Klimpartijen naar de nesten leveren belangrijke gegevens op over het aantal en de vitaliteit van de jongen. Verwezen wordt naar het jaarverslag van de roofvogelwerkgroep.

De derde groep zorgt goed voor de uilen in onze waard, o.a. door nestkasten te bouwen en te plaatsen, te onderhouden en de jongen te ringen. De uilen boffen maar met deze betrokkenheid en daardoor boffen ook alle inwoners van de Hoeksche Waard, want het maakt de kans op een ontmoeting met een uil een stuk groter. Zie ook het jaarverslag van de Uilenwerkgroep.

Ook aan de sociale binding wordt gedacht. Op de eerste zaterdag van het jaar trekken de vogelwerkgroepleden de Delta in om samen in ontspannen sfeer te genieten van de wintervogels. Op 3 januari 2015 zijn toen maar liefst 94 soorten gezien en twee Zearenden zittend op een prooi vergeet je niet snel. In de middag werd het slecht weer, maar dan is het heerlijk 'navogelen' in de Heerenkeet bij de Inlagen in plan Tureluur. Een uitstekend begin van het nieuwe vogeljaar!

In het voor- en najaar komt de vogelwerkgroep bij elkaar in Klein Profijt en daar is meestal zoveel te vertellen en te bespreken door de leden dat het vaak een latertje wordt. Maar voor bijpraten onder het genot van een drankje wordt altijd tijd vrijgemaakt.

Verslag vogelwerkgroepbijeenkomst 29-10-2015

Janus Verkerk

Om 20.00 openen Marianne en Peter de vergadering.

Afwezig met kennisgeving: Frank van Gessele, Ronald in 't Veld, Arie Stiebolt, Gert Huijzers, Michel Hitzerd, Bas Pols.

Aanwezig 41 personen.

Mededelingen:

-Binnenkort is er een lezing over weidevogels en het effect hierop door neonicotinoïden.

-In Rotterdam draaien veel boeiende natuurfilms in cinerama van het Wildlife film festival.

-28 november a.s. Sovondag in Ede.

-2 januari de jaarlijkse deltaexcursie. Verzamelen om 9 uur bij het NLC.

-Verzoek van Sovon om de eindschattingen in te dienen van het atlasproject.

-Er ligt een verzoek van de Stichting Veldleeuwerik (een groep van 9 boerenbedrijven die duurzame landbouw nastreeft) om in 2016 en 2017 een monitoring uit te voeren in het pilotproject in de Hoeksche Waard. De monitoring zal breder getrokken worden dan alleen vogels.

Huis- en Oeverzwaluwen

Jacqueline van de Merwe presenteert de resultaten van het Huis- en Oeverzwaluw project. Er wordt een nieuwe teller gezocht voor Heinenoord. Sjoerd Reinstra meldt zich spontaan aan. Veel oude adressen in de lijst hebben al jaren geen Huiszwaluwen meer. Joke Boerlage biedt aan te helpen bij het verbeteren van de communicatie en er komt een digitale pagina per teller om de resultaten bij te houden.

Westerse Laagjes

Het bestuur van de vogelwerkgroep aangevuld met Gerard Ouweeneel heeft overlegd met Natuurmonumenten over de uitbreiding van de parkeermogelijkheden bij Nieuwendijk. Ca. 50 dagen per jaar is de huidige parkeerplaats te klein en is er veel overlast. Er is een brief uit naar Natuurmonumenten om natuurcompensatie te realiseren naar het model van de Oosterse laagjes waar nog wel weidevogels zitten. Er wordt een gedeelte plas/dras gezet en mogelijk komt er een kijkscherm.

IJsvogels

Janus Verkerk presenteert 2 kaarten van de Hoeksche Waard oost en west met daarop de aangetroffen ijsvogelterritoria van 2015. In totaal zijn 26 paartjes gelokaliseerd maar tijdens de vergadering kunnen er nog 3 worden toegevoegd. Dat betekent een topjaar voor ijsvogels in ons werkgebied. De beelden die getoond worden in de nieuwe film over de Delta zijn gemaakt bij één van de nesten op Tiengemeten.

Weidevogels

Dick van Houwelingen houdt een somber verhaal over de ontwikkeling van weidevogels in de Hoeksche Waard. 20 jaar nestbescherming heeft niet geresulteerd in een verbetering van de stand. Het lijkt dweilen met de kraan open. De afname in ons gebied bedraagt op plaatsen wel 90 %. Ook in de reservaten zoals het Oudeland van Strijen zijn de eindresultaten zeer teleurstellend. De grootste oorzaak van de achteruitgang van weidevogels moet mogelijk worden gezocht in het gebruik van neonicotinoïden in de landbouw. Deze zouden een zeer schadelijk effect hebben op de bodemfauna. De weidevogelgroep raakt meer en meer betrokken bij overlegsituaties terwijl men liever veldwerk zou doen. Geld lijkt niet het probleem. Via de CCHW wordt ingezet op het ontwikkelen van akkerranden voor akkervogels. Rob ter Horst meldt dat er vanuit de provincie nog 6 jaar geld vrij komt voor een project voor agrarisch natuurbeheer. Dit zal worden geëvalueerd en mochten de resultaten tegenvallen dan betekent dit exit project.

Uilen

Marco Lodder houdt een powerpoint presentatie over het werk van de uilenwerkgroep. Na het topjaar 2014 (113 uitgevlogen Kerkuilen) was het even aanpassen dit jaar. In 2015 vlogen 34 jonge Kerkuilen uit waarvan er 29 werden geringd. (n.b. zaterdag na de vergadering werden er nog 3 geringd) Negen Kerkuilen werden dood terug gemeld waarvan de meesten verkeerslachtoffers maar er verdrong ook een exemplaar. Ook werd een dode Steenuil gevonden op 89 km van de ringplaats vandaan. Opvallend zaken: in 3 kasten werden enorme bijennesten aangetroffen. Kauwen blijft een probleem. Sommige invlieggaten van Steenuilkasten werden daarom verkleind. Het type "lange kast" blijkt zowel bij Steenuilen als ook bij de makers hiervan de voorkeur te genieten. Marco is druk met het behalen van een ringvergunning. Onder leiding van Adrie van der Heiden (A3) moet hij minimaal 100 stuks ringen. In 2015 vlogen minimaal 37 jonge Steenuilen uit (32 in 2014) en konden 15 Ransuilbroedsels worden achterhaald. De Bosuil is onvoldoende onderzocht maar het lijkt een absoluut daljaar te zijn.

Patrijzen

Na het geroemde patrijzenonderzoek van Martin Benard van 10 jaar geleden lijkt het de hoogste tijd voor een update. Martin verzoekt om in 2016 zoveel mogelijk aandacht te schenken aan de Patrijs. Ga op stap wanneer er sneeuw ligt en kijk ook extra tijdens de roofvogeltelling.

IVV

Het was wat lastiger om aan voldoende kopij te komen deze keer maar het eindresultaat mag er zijn. Een aantal boeiende artikelen opgeluisterd met prachtige foto's, de meesten genomen door onze eigen vogelwerkgroepleden. Hulde aan de samenstellers Han en Martin Benard.

Na de pauze zijn er 2 presentaties: Farne Isles en Peru

Marianne verhaalt van een vogelreisje naar de Farne Isles gelegen voor de kust van Engeland. Twee van de eilanden zijn vrij toegankelijk en je kunt er alle zeevogels in fraaie aantallen bewonderen. De prachtige beelden spraken eigenlijk al voor zich maar het enthousiasme van de vertelster stimuleerde in ieder geval de notulist om daar ook eens snel te gaan kijken.

Hans Westerlaken maakte een vogelreis naar Peru. Eén van de beste soorten van dat land (of misschien wel van Zuid Amerika) is de Scarlet-banded Barbet. Het is een recent ontdekte vogel met een zeer bescheiden wereldpopulatie. Maar om die te zien daar moet je wel wat voor doen. En vooral dat laatste was de kern van het verhaal. Succes is niet verzekerd en je ziet meer modder en weggezakte auto's dan je de rest van je leven zult ervaren. Gelukkig was de expeditie het allemaal waard. De vogel kon met stip worden toegevoegd aan de lifelist van de deelnemers.